

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

E-ISSN:

Vol.6 No.2 (July - December 2023)

🕒 วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer - reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

👤 เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

👤 ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพวัชรบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการบริหาร

นายอนุชิต ปราบพาล

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ,รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิทธิธรรมภาณี,รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธมมโส,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติภูมิเลิศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

๑ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระไกรสร ปิยสีโล (ต้นทัพไทย)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระดิศรณ์ ธีรปญโญ (สิงห์เพียง)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระเกียรติศักดิ์ กิตติสกุโก (ข้าเกลี้ยง)

วัดศาลาไม้ชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวจรรยาพร เหมรังษี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

๑ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารี (ชราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2566 เล่มนี้เป็นปีที่ 6 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนา ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

นายอนุชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนา

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
รีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช	1
RECYCLE: GUIDELINES FOR PROMOTING PRODUCT PROCESSING FROM WASTE MATERIAL A CASE STUDY OF THE SUFFICIENCY PHILOSOPHY PROPELLING AND LEARNING CENTER IN VILLAGE NO. 2 OF THAM PHANNARA SUB-DISTRICT, THAM PHANNARA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
ยงยุทธ ชูลี, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโช แชน้ำแก้ว, อนุชิต ปราบพาล, พระครูสิทธิสุตถาภรณ์ (สุเมต พรหมพัฒน์), พระวุฑฒ์ สุเมธ	
หลามข้าววานกัน: องค์ความรู้การผลิตข้าวหลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวานกัน หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช	13
LAM KHAO NA KAN: THE BODY OF KNOWLEDGE FOR PRODUCING STICKY RICE IN BAMBOO IN THE COMMUNITY FROM A CASE STUDY OF BAN NA KAN COMMUNITY, VILLAGE NO. 1, NA RIENG SUB-DISTRICT, PHROM KHIRI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
สุกัญญา เจ๊ะระวัง, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโช แชน้ำแก้ว, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, พระครูพัฒนาปัญญาทร	
แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช	24
THE GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE OPERATION OF COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTIONS CASE STUDY BAN KHLONG JANG COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTION VILLAGE NO. 4, NABON SUB-DISTRICT, NABON DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT	
อรอุมา รัตนพันธ์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, บุญยิ่ง ประทุม, ดำรงพันธ์ ใจหัววิระพงศ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปัญญา, พระมหาดวงทิพย์ ปรียติธรร, พระปราโมทย์ พันธพัฒน์, จรรย์ ศรีสุข, ทศพร คุ่มภัย	
ครุหมอปี่ : พิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช	34
KHRUE MOR PI: RITUAL AND BELIEF OF KHRUE MOR PI IN BAN NA TO THAEM, VILLAGE NO.11, NONG HONG SUB-DISTRICT, THUNG SONG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
กัญญาพัชร รัตนพันธ์, สุธีรา ชัยรักษา เงินถาวร, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, บุญยิ่ง ประทุม, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, พระมหาดวงทิพย์ ปรียติธรร, พระปราโมทย์ พันธพัฒน์, พระวุฑฒ์ สุเมธ, จักรกฤษ เลิศล้ำ, ทศพร คุ่มภัย	
ข้าวเกรียบดาโต๊ะ : แนวทางส่งเสริมการตลาด กรณีศึกษากลุ่มทำข้าวเกรียบในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	44
FISH CRACKER OF DATO : MARKETING PROMOTION GUIDELINES A CASE STUDY OF FISH CRACKER MAKING GROUP IN THE AREA OF BAN DATO COMMUNITY IN LAEM PHO SUB - DISTRICT, YARING DISTRICT, PATTANI PROVINCE	
สุไณย์ สมาน, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, สุธีรา ชัยรักษา เงินถาวร, เชษฐา มหะหมัด, พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปัญญา, พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, พระมหาดวงทิพย์ ปรียติธรร, พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที, พระวุฑฒ์ สุเมธ, สมบัติ อรรถพิมล, ทศพร คุ่มภัย	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	54

รีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา
ศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา
อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช*

RECYCLE: GUIDELINES FOR PROMOTING PRODUCT PROCESSING FROM WASTE
MATERIAL A CASE STUDY OF THE SUFFICIENCY PHILOSOPHY PROPELLING AND
LEARNING CENTER IN VILLAGE NO. 2 OF THAM PHANNARA SUB-DISTRICT, THAM
PHANNARA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ยงยุทธ ชูลี

Yongyut Choollee

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

อนุชิต ปราบพาล

Anuchid Prabparn

พระครูสิทธิสุตาการ (สุเมต พรหมพัฒน์)

Phrakru Sittisutakorn (Sumet Phromphat)

พระวุธ สุเมโธ

Phra Woot Sumedho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ และแนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มแม่บ้านของศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ จากศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ พบว่า 1.1) การเลือกใช้วัสดุ ที่หาได้จากครัวเรือน เพื่อลดการทิ้งขยะในชุมชน 1.2) คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ 1.3) ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถสะดวก ต่อการการนำกลับมาใช้ใหม่ 1.4) ออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานใช้งานได้นานขึ้น และ 1.5) สามารถปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หนึ่งไปเป็นผลิตภัณฑ์อีกอย่างหนึ่งได้ 2) สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ พบว่า 2.1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการผลิต 2.2) สภาพปัญหาการผลิตกระบวนการที่ทำให้

เกิดมูลค่าเพิ่ม 2.3) สภาพปัญหาการจัดเตรียมวัสดุ และ 2.4) สภาพปัญหาการตลาด 3) แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ พบว่า 3.1) แนวทางการส่งเสริมการผลิตที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยการใช้ความคิดเริ่ม 3.2) แนวทางแก้ปัญหาการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์จักสาน 3.3) แนวทางการวางแผนการเลือกวัสดุ และการบริหารความเสี่ยงในการผลิต และ 3.4) แนวทางแก้ปัญหาพัฒนาสื่อการตลาด

คำสำคัญ: รีไซเคิล, ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purpose of this research article is to study methods for processing products from waste materials, problems in processing products from waste materials, and guidelines for promoting the processing of products from waste materials. This research uses the method of qualitative research. Key informants include: The main informant is a group of eight housewives of the Sufficiency Philosophy Propelling and Learning Center of Village No. 2 in Tham Phannara Sub-district, Tham Phannara District, Nakhon Si Thammarat Province. The secondary informants are nine supporters of the guidelines for promoting the processing of products from waste materials from the Sufficiency Philosophy Propelling and Learning Center of Village No. 2 in Tham Phannara Sub-district, Tham Phannara District, Nakhon Si Thammarat Province. The results of the research found that: 1) Methods for processing products from waste materials found that 1.1) Selection of materials that can be found from households to reduce littering in the community, 1.2) Considering the environment by choosing materials that can be reused, 1.3) Designing products to be convenient to be reused, 1.4) Designing the product to be durable, which can be used for a longer time, and 1.5) The product that can be changed into another product. 2) Conditions of problems in processing products from waste materials found 2.1) Problems in production management, 2.2) Problems in production from processes for the value added, 2.3) Conditions of problems in material preparation, and 2.4) Conditions of marketing problems. 3) Guidelines for promoting the processing of products from waste materials found 3.1) Guidelines for promoting production that creates the value added from using initial ideas, 3.2) Solutions to solve the problem in branding the woven products, 3.3) Guidelines for planning material selection and risk management in production, and 3.4) Solutions for problems in developing a marketing media.

Keywords: Recycle, Promoting the product processing, Sufficiency Economy

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาที่สั่งสมมานานที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาไปสู่การที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจและรายได้เศรษฐกิจใหม่ขึ้นมา ผลิตภัณฑ์จักสานพลาสติกนั้นถือได้ว่าเป็นชิ้นงานหัตถกรรมที่ใช้สมาธิ และความอดทนบวกกับใช้ทักษะฝีมือ และศิลปะความคิด เชิงสร้างสรรค์เฉพาะทางแต่ละบุคคลที่มีฝีมือไม่เหมือนกันและได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นถ่ายทอดต่อกันมาจากการอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยที่มีการคิดค้นและวิธีใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ให้เข้ากันในแต่ละสมัยขึ้นมาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ใช้เพื่อในการใช้สอยในวิถีชีวิตสำหรับในการดำรงชีวิตประจำวัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผู้คนได้มีการประยุกต์และได้มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการใช้การดำเนินต่อการใช้ชีวิตในแต่ละยุคสมัยใหม่ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับสิ่งแปลกใหม่ต่อมาในการประยุกต์ให้ทันสมัย ได้มีการนำรูปแบบเก่า มาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับรูปแบบสมัยใหม่ โดยนำวัสดุเส้นพลาสติกสมัยใหม่มาทดแทนวัสดุธรรมชาติ และได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานกันมาประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องจนมาถึงในยุคปัจจุบัน

ผลิตภัณฑ์จักสานเส้นพลาสติกที่เกิดขึ้นได้จาก กลุ่มศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากอดีตถึงปัจจุบันที่ได้นำภูมิปัญญาในชุมชน ที่เมื่อก่อนได้จากการสานจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวาย ใบตอง ที่สามารถหาได้จากในชุมชน และท้องถิ่นที่จะสามารถหาได้โดยทั่วไป ที่สามารถนำมาประดิษฐ์ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ตะกร้า กระติบข้าว ที่ได้จากการสืบทอดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การจักสานในปัจจุบัน การจักสานนั้นปัจจุบันโดยใช้เส้นพลาสติกเข้ามาทดแทนวัสดุธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้นโดยทำจากธรรมชาติ ทำจากการจักสานจากเส้นพลาสติกเชิงประยุกต์ และจากการรีไซเคิล ในตอนนี้ที่มีการให้การยอมรับ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และมีหลากหลายรูปทรงหลายขนาด ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ที่สนใจ กับวัตถุประสงค์การใช้งานซึ่งการใช้งานประเภทจักสานจำพวกนี้ จะมีความอ่อนนุ่ม เหนียว และยืดหยุ่นได้ มีความคงทนทำให้สามารถเป็นที่นิยมในการนำมาใช้งาน ในปัจจุบันต่อมาคนในชุมชน ให้ความสนใจ และสนับสนุนความสำคัญว่าสามารถสร้างนำมาพัฒนาประยุกต์จักสานให้เป็นอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ สร้างงานได้ให้เป็นอาชีพให้กับครัวเรือนและชุมชน จุดเด่นของผลิตภัณฑ์

เป็นสินค้าด้วยงานฝีมือล้วน ๆ มีรูปแบบมากมาย และสามารถทำตามแบบของลูกค้าตามที่ต้องการได้ สิ่งที่สำคัญในการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นมีความคงทน แข็งแรง น้ำหนักเบา สะดวกในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ดูแลรักษาง่ายไม่ก่อให้เกิดเชื้อรา เป็นผลิตภัณฑ์ที่แฝงไปด้วยงานฝีมือ และภูมิปัญญา (พอหทัย ชุ่มสันและคณะ, 2559) การเริ่มต้นของการรวมกลุ่มสมาชิก เพราะต้องการพัฒนางาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และต้องการให้ชาวบ้านในชุมชนที่ว่างงานไม่มีงานทำ ได้เข้ามาร่วมเข้ามาศึกษา และสามารถนำไปปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาไปสร้างเป็นอาชีพได้ ซึ่งได้รับความสนใจจากชุมชนและทางหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้จากการตอบรับเป็นอย่างดี จากที่ลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้ การเลือกใช้มีความคงทนใช้ไปนาน ๆ สีสันไม่ตก ต่อมาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นประเภทงานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ได้มีเกณฑ์ในการพัฒนาสินค้าเพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปกันเพียงภายในประเทศซึ่งใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า สมอ. ได้มีโครงการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (วุฒิชัย วิภาทนาง, 2558) การสร้างให้ชุมชนเป็นทางการค้า และบริการได้นั้น ต้องเกิดได้จากการที่เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากชุมชนอุตสาหกรรมสามารถผลิตสินค้าได้มาก ความต้องการเพียงพอต่อตลาดสำหรับใช้ในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้จึงก่อให้เกิดระบบธุรกิจการค้า และการผลิตต่อในชุมชนที่มีความคล่องตัวในการซื้อขาย มีเทคโนโลยีในทางการสื่อสารที่ทันสมัยและมีเครือข่ายกลุ่มองค์กรที่ติดต่อได้กันอย่างกว้างขวาง ทั้งในชุมชนของตนเอง และชุมชนอื่น ๆ ได้อีกด้วยในรูปแบบของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น การจัดระบบการค้า และ บริการเหล่านี้ก่อให้เกิดการจัดการองค์การทางธุรกิจ หรือกลุ่มวิสาหกิจสินค้าในชุมชนต่าง ๆ และสามารถขยายไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากสิ่งของเหลือใช้ในชุมชน โดยที่การทำผลิตภัณฑ์สิ่งนี้ขึ้นมาจะต้องมีการสนับสนุนโดยผ่านโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยที่รัฐบาลจัดทำขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนนำความรู้ความสามารถมาสร้างชิ้นงานให้กับชุมชนของตนเองเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้กับชุมชนของตนเองการจัดทำโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อให้ชาวบ้านในชุมชน ได้มีส่วนร่วมกับการจัดทำโครงการครั้งนี้ การจัดทำโครงการครั้งนี้เป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และความยากจนของคนภายในชุมชนเป็นการสร้างวิสาหกิจชุมชน และชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งโดยเป็นการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถติดตัวสามารถหารายได้เสริมได้อีกด้วยไปในตัว และสามารถนำไปต่อยอดให้กับตนเองพัฒนามาปรับใช้ในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ในครัวเรือน หรือภายในชุมชนนำมาประยุกต์เชิงสร้างสรรค์ตามรอยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชีวิตประจำวันตามยุคสมัยใหม่ของชุมชน และองค์กรที่ให้การสนับสนุน การส่งเสริมการตลาดเป็นส่วนผสมทางการตลาดข้อหนึ่งของกิจการนอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ ราคา และการจำหน่ายที่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารทางการตลาดกับผู้มุ่งหวัง ทั้งในตลาดอุตสาหกรรม และตลาดผู้บริโภคเพื่อแจ้งข่าวสาร แรงจูงใจ และเตือนความทรงจำให้เกิดความเชื่อถือ หรือเพื่อสร้างเจตคติ การรับรู้ การเรียนรู้ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการ (เมธิกา พ่วงแสง และหญิง มัทนัง, 2563)

จากการศึกษาเรื่อง รีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัด นครศรีธรรมราช การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งของเหลือใช้ในชุมชนการผลิตชิ้นงานหัตถกรรมประยุกต์ เชิงสร้างสรรค์ด้านประเภทของงานจักสานเป็นงานเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และในการใช้ สอยใช้งานก่อให้เกิดประโยชน์ และสามารถปรับใช้ในชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด และค้นพบว่ารูปแบบใน การผลิตออกมานั้น จะออกมาเป็นรูปแบบ ดังนี้ ผลผลิตออกเป็นกระเป๋ ตะกร้าใส่ของ กล่องเครื่องใช้ และ ออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้าและต่อมาด้านการประยุกต์โดยนำการพัฒนางานจักสานนั้น สร้างคุณภาพ มั่นคง ยั่งยืนต่อการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ แต่ไม่ทิ้งความเป็นดั้งเดิมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาได้ มีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุที่มีใน ชุมชนหรือวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์สร้างสรรค์ชิ้นงานผลิตออกมาแต่ยังคงไว้รักษารูปแบบเดิม ถ่ายทอดวิธีการ จักสานให้กับคนในชุมชน และผู้ที่สนใจให้คงไว้แก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้ และ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษา ศูนย์ เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มแม่บ้านของศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบล ถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8 คน เลือกแบบเจาะจง เนื่องจากบุคคลที่ได้เลือกนั้น ได้มีการจักสานเส้นพลาสติก และมีวิธีผลิตออกแบบที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลรวมถึงการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ เข้ามาประยุกต์เพื่อต่อยอดจากสิ่งเดิมที่ผลิตอยู่ในการเพิ่มมูลค่าทางสินค้า ได้แก่ 1) นางอารีย์ เนะแก้ว (ประธานกลุ่ม) 2) นางยุวดี ศิริรัตน์ (รองประธาน) 3) นางสาวนันทิดา ขลุตสกุล (เหรียญ) 4) นางจันทา มั่นคง (เลขานุการ) 5) นางปราณี ปรีชา (ผู้ช่วยเลขานุการ) 6) นางสาวสิรินดา พรหมเทศ (สมาชิก) 7) นางดวงใจ โมฬี (สมาชิก) 8) นางสาวอุมา พร บุญมีชัย (สมาชิก)

ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากวัสดุเหลือใช้ จากศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอลำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน ได้แก่ 1) นายสุทธิวงศ์ สวัสดิวงศ์ (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ถ้ำพรรณรา ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำพรรณรา) 2) นางกรนิศ เชาซี (พัฒนาการอำเภอลำพรรณรา) 3) นายสุริยะเทพ ไกรสิทธิ์ (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2) 4) นางวนิดา ชูลี (ตัวแทนจำหน่าย) 5) นายวิเชียร ทองมาศ (ปราชญ์ชาวบ้านด้านจักสานไม้ และหวาย) 6) นางใจดี บุญมีชัย (ตัวแทนจำหน่าย) 7) นางสาวอังค์ สังข์กรต (ครูชำนาญ การ/ผู้นำไปใช้ประโยชน์)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม ได้แก่ การสังเกตขณะการเตรียมวัสดุ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.3 เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายภาพประกอบในการวิจัย

2.4 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ใช้สำหรับสัมภาษณ์ออนไลน์ และเก็บภาพเพื่อประกอบในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของแนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้

3.2 ประสานงานโดยใช้ประธานกลุ่มจักสานในเขตพื้นที่ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพูน อำเภอลำพูน จังหวัดนครราชสีมา โดยนัด วันเวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพประกอบ

3.3 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นให้เข้ากับศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพูน อำเภอลำพูน จังหวัดนครราชสีมา พร้อมทั้งสอบถามข้อมูล ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้

3.4 รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใด ก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องรีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพูน อำเภอลำพูน จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกจากผู้ที่มีความรู้ โดยจำแนกข้อมูลแต่ละกลุ่มตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยวางไว้ และหลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 บ้านปลายรา ตำบลลำพูน อำเภอลำพูน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

1.1 ด้านการเลือกวัสดุ ที่หาได้จากครัวเรือนเพื่อลดการทิ้งขยะในชุมชน พบว่า วัสดุที่ได้นำมาใช้ทดแทนจากจักสานเส้นพลาสติกที่จะสามารถเลือกวัสดุที่ใกล้เคียงวัสดุสังเคราะห์ที่คล้ายคลึงกัน หรือใกล้เคียงกับเส้นพลาสติกโดยการเลือกใช้จำพวกของกาแพทให้ความยืดหยุ่น หรือกระป๋องอลูมิเนียมที่ให้ความแข็งแรง และทนทานกว่า มีน้ำหนักเบาเหมือนกันทั้งสอง ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อชุมชน ที่สำคัญสามารถหาได้จากครัวเรือน หรือตามริมถนนในชุมชน

1.2 ด้านคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการเลือกวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า การที่นำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือที่เรียกว่าการรีไซเคิลขยะที่ใช้แล้วโดยนำมาเพิ่มมูลค่า จากขยะโดยนำมาแปรรูปทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ใช้ความคิดสร้างสรรค์จากทุนปัญญาเดิมต่อยอดจากที่จักสานเดิมที่ใช้เส้นพลาสติกที่มีอยู่เดิมแล้ว

การรู้จักนำเอาสิ่งของจากที่เหลือใช้แล้วมาแปรรูปก่อให้เกิดประโยชน์ รู้จักเรียนรู้การกำจัดขยะอย่างถูกวิธี โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก

ภาพที่ 1 แสดงการนำซองกาแฟมาทำความสะอาดให้เท่ากัน

ภาพที่ 2 แสดงการนำซองกาแฟมาพับแล้วเย็บด้วยแม็ก

ภาพที่ 3 แสดงจะได้รูปดังนี้

ภาพที่ 4 แสดงการนำมาสานให้เข้ากันจะได้รูปตามต้องการ ตกแต่งให้สวยงาม

ภาพที่ 5 แสดงการจักสานที่สมบูรณ์ และใช้งานได้

1.3 ด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถสะดวกต่อการการนำกลับมาใช้ใหม่เป็นอย่างไร พบว่าการสร้างนวัตกรรม สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ และอำนวยความสะดวกต่อผู้บริโภค โดยศึกษาความต้องการในชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญในเรื่องการออกแบบที่มีความเหมาะสมมีขนาดที่พกพาเหมาะสมในการพกพา วัสดุที่นำมาใช้ควรเลือกวัสดุที่เหมาะสม และรองรับต่อการใช้งานไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้

1.4 ด้านออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานใช้งานได้นานขึ้น พบว่า การคำนึงถึงวัสดุที่เลือกใช้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิต จึงควรเลือกวัสดุที่มีความยืดหยุ่น และทนทานต่อการใช้งานการออกแบบที่ตอบโจทย์ต่อผู้บริโภคให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ โดยการออกแบบที่เหมาะสม

1.5 ด้านสามารถปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หนึ่งไปเป็นผลิตภัณฑ์อีกอย่างหนึ่งได้ พบว่า การต่อยอดของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาเดิมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เรียนรู้จากการนำสิ่งของที่สามารหาได้จากครัวเรือน ร้านค้า ลานน้ำ ริมถนน หรือในชุมชนนำมาแปรรูปออกแบบที่ใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์จักสานเส้นพลาสติก การที่จะปรับเปลี่ยนจากผลิตภัณฑ์เดิม สู่การพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่ใกล้เคียงรูปแบบเดิม

2. สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 บ้านปลายรา ตำบลลำพวรรณรา อำเภอลำพวรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ด้านสภาพปัญหาการบริหารจัดการผลิต พบว่า ปัญหาจากการจัดเตรียมวัสดุแล้วชำวัสดุที่นำเอามาจัดทำมีไม่เพียงพอ และไม่ตรงตามที่ต้องการในการผลิตในแต่ละครั้งต้องใช้ระยะเวลานานที่รวบรวมวัสดุที่จะนำเอามาใช้ทำให้ล่าช้าในการผลิตในทุกครั้ง ต่อมาการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละครั้ง ไม่สามารถหา หรือจัดซื้อภายในชุมชนได้ ส่งผลทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิต และแต่ละครั้งมีต้นทุนสูง และในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หรือบทบาทในการรับผิดชอบการละเลยต่อหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ส่งผลต่อการทำงาน ขาดการบริหารจัดการ เป้าหมายในการเลือกใช้อย่างไม่เข้าถึงทุกกลุ่มวัย ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการโรงงานได้

2.2 ด้านสภาพปัญหาการผลิตกระบวนการที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม พบว่า ปัญหาด้านการผลิตไม่สามารถผลิตได้ทันเมื่อมีการสั่งซื้อจำนวนมากการผลิตเพิ่มทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสินค้าการต่อยอดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่างหากไม่มีทุนที่จะใช้ในการต่อยอดทำให้เกิดการผลิตในครั้งต่อไปไม่มีปัจจัยมาลงทุนหรือหมุนเวียนใช้กันอีกครั้งถัดไป ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัย หรือการสนับสนุนต่าง ๆ ปัญหาด้านการตลาด สินค้าไม่มีตราสินค้าราคาที่ไม่แน่นอน และขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นหลักเป็นแหล่งในสถานการณ์ในตอนนี้ การลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ที่เห็นอยู่บ่อยครั้ง ทั้งในชุมชน และภายนอกชุมชนอื่น ๆ

2.3 ด้านสภาพปัญหาการจัดเตรียมวัสดุ พบว่า ในการจัดเตรียมวัสดุในแต่ละครั้งใช้เวลานานในการรวบรวมวัสดุใช้ระยะเวลานานพอสมควร บางครั้งวัสดุที่จะนำเอามาใช้ไม่มีในตอนนี้ เนื่องจากในสถานการณ์ในตอนนี้ต้องงด การทำกิจกรรมร่วมกันในการรวมกลุ่ม เช่น การดื่มกาแฟที่ลานน้ำยาง ในขนาดที่นักรบรับเงินจากการขายน้ำยาง ทำให้ตอนนี้วัสดุที่จะนำมาใช้จากวัสดุของกาแฟขาดแคลนมาสู่ระยะแล้ว ก็ให้เกิดความล่าช้าในการรวบรวมในขั้นตอนนี้ จากในตอนนี้สินค้าอุปกรณ์บ้างชนิดขาดตลาด ทางร้านไม่มีสินค้าที่จะขายส่งผลต่อการทำผลิต

2.4 ด้านสภาพปัญหาการตลาด พบว่า ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการโรงงานได้เรื่องมาตรฐานสินค้า รูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทันสมัย สินค้าไม่โดดเด่นเป็นที่สนใจ การออกแบบที่ยังไม่สวยงามยังคงเป็นรูปแบบเดิม ๆ เหมือนในอดีต ยังไม่ได้มีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ การเลือกตัดสินค้าซื้อ ความเหมาะสม การยอมรับในการใช้ผลิตภัณฑ์ การนิยมใช้ความจำเป็น และเหมาะสมต่อการใช้งานอาจจะไม่ตอบโจทย์ต่อผู้บริโภคมากพอ การนิยมใช้ในปัจจุบันน้อยลง

3. แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 บ้านปลายรา ตำบลลำพวรรณรา อำเภอลำพวรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ด้านแนวทางการส่งเสริมการผลิตที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยการใช้ความคิดริเริ่ม พบว่า การส่งเสริมการผลิตให้เกิดมูลค่าได้โดยสามารถเติบโต ควรส่งเสริมด้านวัสดุ คุณภาพที่จะนำมาจักสาน การพัฒนาด้านเทคนิคการผลิตแนะนำความรู้ และเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ แก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมในรูปแบบใหม่ และรู้จักการดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่สอดคล้อง หรือใช้สอยในชีวิตประจำวัน

3.2 ด้านแนวทางแก้ปัญหาการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์จักสาน พบว่า ควรออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะที่โดดเด่น และไม่เหมือนใครให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวันสำหรับใช้สอย ในการยึดรูปแบบในการผลิตแบบดั้งเดิมที่ผ่านมา ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความทันสมัย แสดงถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญา และคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.3 ด้านแนวทางการวางแผนการเลือกวัสดุ และการบริหารความเสี่ยงในการผลิต พบว่า การวางแผนการเลือกวัสดุ การบริหารการที่หาวัสดุได้งานสะดวกรวดเร็วมีการคัดเลือกที่ได้ติดต่อยู่เป็นประจำเพื่อความสะดวก หาใกล้ในพื้นที่เคยเพื่อที่จะไม่ให้เสียเวลาในการจัดซื้อ

3.4 ด้านแนวทางแก้ปัญหาพัฒนาสื่อทางการตลาด พบว่า การแก้ปัญหาพัฒนาสื่อทางการตลาด การใช้สื่อที่ทันสมัยได้เข้ามาช่วยในการกระจายข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ทุกคน ใช้สื่อเป็นศูนย์กลางในการกระจายเข้าถึงได้ง่ายรวดเร็ว ใช้ระบบในการติดต่อให้เป็นประโยชน์ที่สุด ถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชน ชักชวนผ่านการจัดงานแสดงบูธสินค้า หรือมีการส่งเสริมกิจกรรมชุมชน

อภิปรายผล

1. วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 บ้านปลายรา ตำบลลำพวรรณ อำเภอลำพวรรณ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1.1) ด้านการเลือกใช้วัสดุ ที่ทำได้จากครัวเรือนเพื่อลดการทิ้งขยะในชุมชน พบว่า วัสดุที่ได้นำมาใช้ทดแทนจากจกสานเส้นพลาสติกที่จะสามารถเลือกวัสดุที่ใกล้เคียงวัสดุสังเคราะห์ที่คล้ายคลึงกัน หรือใกล้เคียงกับเส้นพลาสติกโดยการเลือกใช้จำพวกของกาแฟที่ให้ความยืดหยุ่น หรือกระป๋องอลูมิเนียมที่ให้ความแข็งแรง และทนทานกว่า มีน้ำหนักเบาเหมือนกันทั้งสอง 1.2) ด้านคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า การที่นำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือที่เรียกว่าการรีไซเคิลขยะที่ใช้แล้วโดยนำมาเพิ่มมูลค่า จากขยะโดยนำมาแปรรูปทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การรู้จักนำเอาสิ่งของจากที่เหลือใช้แล้วมาแปรรูปก่อให้เกิดประโยชน์ รู้จักเรียนรู้การกำจัดขยะอย่างถูกวิธี 1.3) ด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถสะดวกต่อการการนำกลับมาใช้ใหม่เป็นอย่างไร พบว่า การสร้างนวัตกรรม สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ และอำนวยความสะดวกต่อผู้บริโภค โดยศึกษาความต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญในเรื่องการออกแบบที่มีความเหมาะสมมีขนาดที่พกพาเหมาะสมในการพกพา 1.4) ด้านออกแบบให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานใช้งานได้นานขึ้น พบว่า การคำนึงถึงวัสดุที่เลือกใช้เป็นสิ่งสำคัญต่อการผลิต จึงควรเลือกวัสดุที่ทนทานต่อการใช้งานการออกแบบที่ตอบโจทย์ต่อผู้บริโภคเพียงพอต่อความต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ โดยการออกแบบที่เหมาะสมในการใช้งาน 1.5) ด้านสามารถปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หนึ่งไปเป็นผลิตภัณฑ์อีกอย่างหนึ่งได้ พบว่า จากภูมิปัญญาเดิมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่โดยเกิดการเรียนรู้จากการศึกษานำสิ่งของที่สามารถหาได้จากครัวเรือน ร้านค้า ลานน้ำยาง ริมถนน หรือในชุมชนสามารถนำมาแปรรูปออกแบบที่ใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์จกสานเส้นพลาสติก การที่จะปรับเปลี่ยนจากผลิตภัณฑ์เดิม สู่การพัฒนา รูปแบบใหม่ที่ใกล้เคียงรูปแบบเดิม ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง ที่ศึกษาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับเศษไม้เหลือใช้ที่มีอยู่อย่าง คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของคอเครน (W.G. Cochran) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 31 - 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ทั้งนี้โดย ส่วนใหญ่มีลักษณะของที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว มีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าตกแต่งบ้านและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลจากของตกแต่งบ้านชิ้นเดิมเสียหายหรือชำรุด และจะเลือกซื้อ สินค้าตกแต่งบ้าน ซึ่งใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก เพราะสินค้าที่ผลิตจากไม้ให้ความรู้สึกถึงความเป็นธรรมชาติ หรือความอ่อนโยนที่ได้จากลวดลายของเนื้อไม้ และกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยส่วน ประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและผลิตภัณฑ์ที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริม การตลาดตามลำดับ (ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง, 2558) อีกทั้งผลงานของ สุภากร ถาวรโชติวงศ์ ศึกษาการต่อยอดการใช้เศษวัสดุที่ได้จากกระบวนการหัตถกรรม ไทย การวิจัยนี้จะเริ่มศึกษาตั้งแต่เศษวัสดุตั้งต้น ชุมชนที่มาของเศษวัสดุตั้งต้น แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ไปจนถึงการนำเศษวัสดุที่ได้จากชุมชน ไปทดลองแปรรูปให้เกิด การใช้

งานรูปแบบใหม่และผลลัพธ์ด้านความงามที่ต่างจากเดิม โดยการทดลองแปรรูปนี้มีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ใช้แนวคิดวิธีการอัพไซคลิ่ง (Upcycling) มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุและไม่พึ่งพา เทคโนโลยีต่าง ๆ แต่จะอ้างอิงจากระบวนการความรู้และภูมิปัญญาที่มีเฉพาะในชุมชนต้นกำเนิดเศษ วัสดุการทดลองเหล่านี้จะนำไปสู่ข้อค้นพบในเรื่องของการประยุกต์และต่อยอดการใช้งานเชิง สร้างสรรค์กับเศษวัสดุในหัตถกรรมไทย ให้มีลักษณะทางด้านความงามที่แตกต่างไปจากตั้งต้นโดยสิ้นเชิง การใช้งานที่เปลี่ยนไปและสุดท้าย คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มได้ด้วยคุณสมบัติของตัววัสดุเองจนไม่ คาดคิดว่าเป็นเศษวัสดุการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศษวัสดุในหัตถกรรมไทยจากการวิจัยนี้สามารถขยาย ผลได้ด้วยการนำไปใช้กับพื้นที่ชุมชนอื่น ๆ แต่ละภูมิภาคของประเทศไทยที่มีการประกอบอาชีพทำ หัตถกรรม ซึ่งจะมีเศษวัสดุที่ได้จากกระบวนการหัตถกรรมไทยที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และจะ นำไปสู่ผลลัพธ์ในการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไปตามประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภูมิปัญญาที่มีในชุมชน ความสามารถของช่างฝีมือในชุมชน เอกลักษณะและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ (ฐากร ถาวรโชติวงศ์, 2561) อีกทั้งผลงานของ กรณิศ สุขสวัสดิ์ ศึกษาการนำวัสดุเหลือทิ้งในชุมชน มาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ให้กับวัสดุเหลือทิ้ง “กระดาษจากใบไม้” ผลจากการลงพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้หัตถกรรมไม้ไผ่ วิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มอาชีพสหแสงชัยเสือ จังหวัดปราจีนบุรี ผลิตภัณฑ์เสื้อลำแพน ผลิตภัณฑ์จากดอกไม้ไผ่ เช่น ตระกล่า กระจาด ส่วนใหญ่นำส่วนของต้นไผ่มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เหลือส่วนของใบที่ไม่ได้นำมาใช้ ประโยชน์ จึงนำวัสดุเหลือทิ้ง “ใบไม้” มาสร้างและเพิ่มคุณค่าโดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์กระดาษจากใบ ไผ่ ต่อยอดแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขั้นตอนในการผลิตกระดาษจากใบไม้ คัดเลือกใบไม้ที่จะนำมาทำเป็นกระดาษ ควรเป็นใบไม้ที่สะอาด (ใช้ได้ใบไม้สดและแห้ง) สำหรับกระดาษจากใบไม้ สามารถ นำไปต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระดาษห่อของขวัญ ปกหนังสือ กระเป๋าคอมพิวเตอร์ ผลิตภัณฑ์ใส่อาหาร สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบและเป็นทางเลือก ให้กับกลุ่ม OTOP ที่มีความสนใจ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทยจากวัสดุเหลือทิ้งในชุมชน ช่วย ลดปัญหาการว่างงานในชนบท อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียง กระดาษจากใบไม้ 1 แผ่น ราคา 15 บาท (กรณิศ สุขสวัสดิ์, 2562)

2. สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรณรา อำเภอลำพรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2.1) ด้านสภาพปัญหาการบริหารจัดการผลิต พบว่า ปัญหาจากการจัดเตรียมวัสดุ ลำข้าววัสดุที่นำเอามาจัดทำมีไม่เพียงพอ และไม่ตรงตามที่ต้องการในการผลิตในแต่ละครั้งต้องใช้ระยะเวลานานที่ในรวบรวมวัสดุที่จะนำเอามาใช้ทำให้ล่าช้าในการผลิตในทุกครั้ง ต่อมาการจัดซื้อวัสดุในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หรือบทบาทในการรับผิดชอบการละเลยต่อหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ส่งผลต่อการทำงาน ขาดการบริหารจัดการ เป้าหมายในการเลือกใช้ยังไม่เข้าถึงทุกกลุ่มวัย ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน และไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการโรงงานได้ 2.2) ด้านสภาพปัญหาการผลิตกระบวนการที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม พบว่า ปัญหาด้านการผลิต ไม่สามารถผลิตได้ทันเมื่อมีการสั่งซื้อจำนวนมากการผลิตเพิ่มทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสินค้าการต่อยอดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่างหากไม่มีทุนที่จะใช้ในการต่อยอดทำให้เกิดการผลิตในครั้งต่อไปไม่มีปัจจัยมาลงทุนหรือหมุนเวียนใช้กันอีกครั้งถัดไป ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัย หรือการสนับสนุนต่าง ๆ และขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ไม่มีช่องทางการจัดทำอย่างเป็นหลักเป็นแหล่งในสถานการณ์ในตอนนี้ 2.3) ด้านสภาพปัญหาการจัดเตรียมวัสดุ พบว่า ในการจัดเตรียมวัสดุในแต่ละครั้งใช้เวลานานในการรวบรวมวัสดุใช้ระยะเวลาพอสมควร บางครั้งวัสดุที่จะนำเอามาใช้ไม่มีในตอนนี้ เนื่องด้วยในสถานการณ์ในตอนนี้ต้องงด การทำกิจกรรมร่วมกันในการรวมกลุ่ม เช่น การดื่มกาแฟที่ลานน้ำยาง ในขนาดที่นักรบการเงินจากการขายน้ำยาง ทำให้ตอนนี้วัสดุที่จะนำมาใช้จากวัสดุของกาแฟขาดแคลนมาสู่ระยะแล้ว ก็ให้เกิดความล่าช้าในการรวบรวม 2.4) ด้านสภาพปัญหาการตลาด พบว่า ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการโรงงานได้เรื่องมาตรฐานสินค้า รูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทันสมัย สินค้าไม่โดดเด่นเป็นที่สนใจ การออกแบบที่ยังไม่สวยงามยังคงเป็นรูปแบบเดิม ๆ ยังไม่ได้มีตลาดที่เป็นอัตลักษณ์การเลือกตัดสินใจซื้อ ความเหมาะสม การยอมรับในการใช้ผลิตภัณฑ์ การนิยมใช้ความจำเป็น และเหมาะสมต่อการใช้งานอาจจะไม่ตอบโจทย์ต่อผู้บริโภค ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัย

ของ ศรินทิพย์ ภัสตาวงศ์ ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้การดำเนินธุรกิจประเภทสินค้า ของขวัญและของตกแต่งบ้านประสบความสำเร็จ ซึ่งพบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่สุดที่ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากการที่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าในมุมมองของ ผู้บริโภคได้นั่นเอง (ศรินทิพย์ ภัสตาวงศ์, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ สาคร คันธโชติ ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของการที่ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้น จะต้องมีความสวยงาม ขนาด สีสันสวยงามน่าใช้ ตรงตามรสนิยมของกลุ่ม ผู้บริโภคเป้าหมาย เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพราะความสวยงามเป็นความพึงพอใจแรกที่คนเราสัมผัส ได้ก่อน มักเกิดจากรูปร่างและสีเป็นหลัก การกำหนดรูปร่างและสีในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ไม่ เหมือนกับการกำหนดรูปร่างและสีในงานจิตรกรรม ซึ่งสามารถที่จะแสดงหรือกำหนดรูปร่างและสีได้ ตามความนึกคิดของจิตรกร แต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น จำเป็นต้องยึดข้อมูลและกฎเกณฑ์ ผสมผสานของรูปร่างและสี ระหว่างทฤษฎีทางศิลปะและความพึงพอใจของผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีการรับรู้และพึงพอใจเรื่องของการความงามได้ไม่เท่ากัน และไม่มีกฎเกณฑ์การ ตัดสินใจใด ๆ ที่เป็นตัวชี้ขาดความถูกความผิด แต่คนส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะมองเห็นความงามไปใน ทิศทางเดียวกันตามธรรมชาติ เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ของที่ระลึก และของตกแต่งบ้านต่าง ๆ เพราะความสวยงามจะช่วยสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ (สาคร คันธโชติ, 2547)

3. แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพวรรณรา อำเภอลำพวรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 3.1) ด้านแนวทางการส่งเสริมการผลิตที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยการใช้ความคิดริเริ่ม พบว่า การส่งเสริมการผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่มสามารถเติบโต ควรส่งเสริมด้านวัสดุ คุณภาพที่จะนำมาจักสาน การพัฒนาด้านเทคนิคการผลิตแนะนำความรู้ และเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ แก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมในรูปแบบใหม่ 3.2) ด้านแนวทางแก้ปัญหาการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จักสาน พบว่า ควรออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะที่โดดเด่น ให้เป็นเอกลักษณ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวันสำหรับใช้สอย ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความทันสมัย แสดงถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญา และคุณค่าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น 3.3) ด้านแนวทางการวางแผนการเลือกวัสดุ และการบริหารความเสี่ยงในการผลิต พบว่า การวางแผนการเลือกวัสดุ การบริหารการที่หาวัสดุได้งานสะดวกรวดเร็วมีการคัดเลือกที่ได้ติดต่อยู่เป็นประจำเพื่อความสะดวก หาใกล้ในพื้นที่เสี่ยงเพื่อที่จะไม่ให้เสียเวลาในการจัดซื้อ 3.4) ด้านแนวทางแก้ปัญหาพัฒนาสื่อทางการตลาด พบว่า ส่งเสริมพัฒนาสื่อทางการตลาด การใช้สื่อที่ทันสมัยได้เข้ามาช่วยในการกระจายข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ทุกคน ใช้สื่อเป็นศูนย์กลางในการกระจาย เข้าถึงได้ง่ายรวดเร็ว ใช้ระบบในการติดต่อให้เป็นประโยชน์ที่สุด ถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายประชาสัมพันธ์ผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชน ชักชวนผ่านการจัดงานแสดงบูธสินค้า หรือมีการส่งเสริมกิจกรรมชุมชน วาสนา เจริญวิเชียรฉาย ทำการวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน จากวัสดุเหลือใช้ ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบ้าน จาก วัสดุเหลือใช้เพื่อนำมาเป็นแนวทางการออกแบบของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้ ผู้ผลิตและผู้สนใจ สินค้าต้องการให้ใช้กระดาษเหลือใช้เป็นวัสดุหลัก ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน การออกแบบลวดลายตกแต่งของตกแต่งบ้าน ประเภทรูปภาพ ควรเป็นภาพดอกไม้ รองลงมาเป็นภาพทิวทัศน์ กรอบรูป ควรเป็นลายดอกไม้ รองลงมาเป็นลายสร้างสรรค์ กล้องเอนกประสงค์ควรเป็นลายดอกไม้ รองลงมาเป็นลายสร้างสรรค์ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อผลงานผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้ พบว่า ผู้ผลิตมีความพึงพอใจผลงานออกแบบในระดับมาก ผู้สนใจสินค้าหรือประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุด ความสนใจโดยรวมของผู้ผลิตและผู้สนใจสินค้าอยู่ใน ระดับมากที่สุด (วาสนา เจริญวิเชียรฉาย, 2552) อีกทั้งผลงานของ กุลนาถ ตันพานิชรัตนกุล ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากเศษไม้ ยางพารา เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ภาคใต้ กรณีศึกษาเรือกอกและเรือจำลองภาคใต้ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางที่ผู้บริโภคพึงพอใจมากที่สุดอันดับที่ 1 คือ แนวทางแบบฐาน รองลงมา คือ แนวทางแบบฉากและแนวทางแบบเรื่องราวตามลำดับ ซึ่งภาพรวมของผลงานออกแบบอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด โดยทิศทางของรูปแบบการสร้างบรรจุภัณฑ์จากเศษไม้ยางพาราสามารถเป็นแนวทางในการ สร้างบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ภาคใต้ได้ ซึ่งการ

ออกแบบให้สื่อถึงเอกลักษณ์ภาคได้ด้วยบรรจุภัณฑ์ สามารถทำได้จริงในกลุ่มผู้ผลิตสินค้าจากไม้สามารถสร้างความสนใจในสินค้าได้ดี (กุลนาถ ต้นพานิขรัตนกุล, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรวงศ์ อำเภอลำพรวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช วิธีการแปรรูปโดยเน้นการเลือกใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ลดการทิ้งขยะ และนำกลับมาใช้ใหม่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด และการจัดหาวสดุ แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยส่งเสริมทักษะการผลิต ออกแบบผลิตภัณฑ์ วางแผนการผลิต และพัฒนาช่องทางการตลาด โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะต่อชุมชนบ้านปลายรา 1.1) ควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเข้ามาผลักดัน 1.2) ควรให้มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนแก่เยาวชน เพื่อเป็นการลดปัญหาเกี่ยวกับขยะ 1.3) ควรส่งเสริมผลักดันให้สามารถเป็นอาชีพหลัก หรือ อาชีพเสริมของคนภายในชุมชนได้ 2) ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.1) ควรมีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อผู้บริโภค 2.2) ควรมีการสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้โปรโมทผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ 2.3) ควรมีการส่งเสริมการจัดงาน เพื่อนำมาเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์สร้างอาชีพ 3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลลำพรวงศ์ ควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพ 3.2) องค์การบริหารส่วนตำบลลำพรวงศ์ ควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น 3.3) องค์การบริหารส่วนตำบลลำพรวงศ์ ควรได้รับการสนับสนุน ผลักดันภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบล 3.4) กรมพัฒนาชุมชน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ส่งรายได้ สร้างรายรับ 4) ข้อเสนอแนะต่อเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 4.1) แนวทางการส่งเสริมการผลิตที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรวงศ์ อำเภอลำพรวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 4.2) แนวทางการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์จักสาน กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรวงศ์ อำเภอลำพรวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 4.3) แนวทางการพัฒนาสื่อการตลาดออนไลน์ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรวงศ์ อำเภอลำพรวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง รีไซเคิล : แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้ และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 2 ตำบลลำพรวงศ์ อำเภอลำพรวงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ขอขอบคุณ อาจารย์ อุดมศักดิ์ ประธานที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้การช่วยเหลือให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อเสนอแนะ รวมทั้งให้ความรู้ชี้แนะแนวทางอันเป็นผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ และ ดร.เดช แชน้ำแก้ว กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเพิ่มเติมช่วยให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่เอื้อสถานที่ค้นคว้าทางวิชาการ

ขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และผู้ที่สนับสนุนในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรณี สุขสวัสดิ์. (2562). เพิ่มมูลค่าจากของเหลือทิ้ง สู่ "กระดาดใบไม้". เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2567. จาก <https://siamrath.co.th/n/114418>

กุลนาถ ต้นพานิขรัตนกุล. (2553). การสร้างรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากเศษไม้ยางพารา เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ภาคใต้ กรณีศึกษาเรือกอลและจำลองภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ฐากร ถาวรโชติวงศ์. (2561). โครงการออกแบบผลงานสร้างสรรค์จากเศษวัสดุในหัตถกรรมไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง. (2558). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พอหทัย ชุ่มสันและคณะ. (2559). โครงการต้นแบบกลุ่มหมู่บ้านผลิตภัณฑ์จักสาน ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ยะลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เมธิกา พ่วงแสง และหญิง มัทนัง. (2563). แนวทางการส่งเสริมการตลาดสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้าน บึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 12(2), 55-66.
- วาสนา เจริญวิเชียรฉาย. (2552). การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2567. จาก http://www.fa.rmutt.ac.th/wp-content/uploads/2011/07/การออกแบบ_ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านจากวัสดุเหลือใช้.pdf
- วุฒิชัย วิภาทานัง. (2558). การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อการส่งออก. วารสารวิจัย และพัฒนายลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 67-83.
- ศรินทิพย์ ภัสดาวงศ์. (2548). ปัจจัยความสำเร็จในธุรกิจประเภทสินค้าของขวัญและของประดับตกแต่งบ้าน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาคร คั่นโชติ. (2547). การออกแบบผลิตภัณฑ์งานไม้. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

หาลามข้าวนาگان: องค์ความรู้การผลิตข้าวหาลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาگان
หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*
LAM KHAO NA KAN: THE BODY OF KNOWLEDGE FOR PRODUCING STICKY RICE
IN BAMBOO IN THE COMMUNITY FROM A CASE STUDY OF BAN NA KAN
COMMUNITY, VILLAGE NO. 1, NA RIENG SUB-DISTRICT, PHROM KHIRI DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุกัลย์ เจีระวัง

Sukan Jerawang

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดช โชน้ำแก้ว

Decho Kamnamkaew

อุดมศักดิ์ เดชชัย

Udomsak Dechochai

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระครูพัฒนาปัญญาทร

Phrakru PhatthanaPanyathorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان สภาพปัญหาการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان และแนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มผู้ทำข้าวหาลาม จำนวน 5 ครอบครัว และผู้ให้ข้อมูลสำคัญรอง กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ส่งเสริม และผู้สนับสนุน หาลามข้าวนาگان จำนวน 5 คน องค์ความรู้การผลิต ข้าวหาลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาگان หมู่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان ประกอบด้วย 1.1) วัสดุอุปกรณ์ในการทำข้าวหาลาม 1.2) ส่วนผสมในการทำข้าวหาลาม 1.3) ขั้นตอนการทำข้าวหาลาม 1.4) การเผาข้าวหาลาม 1.5) การเก็บรักษาข้าวหาลาม และ 1.6) การสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ 2) สภาพปัญหาการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان พบว่า 2.1) อายุในการเก็บรักษาน้อยลง 2.2) ต้นทุนในการผลิตสูง 2.3) ไม่มีหน่วยงานสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2.4) การไม่พัฒนาสูตรยังคงทำรูปแบบเดิม 2.5) การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้นามาผลิตข้าวหาลาม และ 2.6) ขาดการสืบทอดองค์ความรู้ และ 3) แนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหาลามของชุมชนบ้านนาگان พบว่า 3.1) การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวหาลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน 3.2) การส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน และ 3.3) การส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ของการผลิตข้าวหาลามให้คนรุ่นใหม่ในชุมชน

คำสำคัญ: หาลามข้าวนาگان, องค์ความรู้, การผลิตข้าวหาลามในชุมชน

Abstract

This research aimed to study the method for producing sticky rice in bamboo of the Ban Na Kan Community, the problems in the production of sticky rice in bamboo of the Ban Na Kan Community, and guidelines for inheriting the body of knowledge for producing sticky rice in bamboo of the Ban Na Kan Community. The qualitative method was used in this research. Key informants comprised the following groups: The first group was a group of producers of sticky rice in bamboo from five families; and the secondary group of key informants, which was the second group, was a group of five supporters and sponsors of sticky rice in bamboo of Ban Na Kan (Lam Khao Na Kan). The body of knowledge for producing sticky rice in bamboo in the community from a case study of Ban Na Kan Community, Village No. 1, Na Rieng Sub-district, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province derived from interviews for collecting data and using descriptive statistics for data analysis. The results showed the following details: First, the method of producing sticky rice in bamboo of the Ban Na Kan Community consisted of six elements: 1.1) Materials and equipment for producing sticky rice in bamboo; 1.2) Ingredients for producing sticky rice in bamboo; 1.3) Process of producing sticky rice in bamboo; 1.4) Burning techniques for producing sticky rice in bamboo; 1.5) The preservation of sticky rice in bamboo; and 1.6) Value creation to the product. Second, the problems in the production of sticky rice in bamboo in the Ban Na Kan Community included the following obstacles: 2.1) Declination of shelf life; 2.2) High production cost; 2.3) Lack of serious and continuous support from organizations; 2.4) Lack of recipe development from using the original recipe; 2.5) Lack of natural resources used for producing sticky rice in bamboo; and 2.6) Lack of inheriting the body of knowledge. Third, guidelines for inheriting the body of knowledge for producing sticky rice in bamboo in the Ban Na Kan Community found the following approaches: 3.1) Promotion of sticky rice in bamboo products for community economy; 3.2) Promotion of establishing a community enterprise group; and 3.3) Promotion of inheriting body of knowledge for producing sticky rice in bamboo to new generation in the community.

Keywords: Lam Khao Na Kan, The Body of Knowledge, Producing Sticky Rice in Bamboo in the Community

บทนำ

ข้าวหลามอาหารพื้นบ้านเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำเอาองค์ความรู้มาบูรณาการ กับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างหลากหลายในพื้นที่ มาเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะคนในท้องถิ่นที่ต้องพึ่งพิงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในชุมชน เป็นแหล่งดำรงชีพ เกิดการเรียนรู้ และถ่ายทอดมายังคนรุ่นหลัง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละแห่งมาอย่างยาวนาน ซึ่งข้าวหลามก็ได้แสดงถึงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่รู้จักปรับตัว ในการดำรงชีวิตตามสภาพทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ข้าวหลามอาหารท้องถิ่นที่มีรสชาติต่างกันไป แล้วแต่ละพื้นที่ นิยมทำกินในครัวเรือน หรือทำเพื่อขายเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว หรือใช้เป็นของฝาก หรือใช้ในประเพณีต่าง ๆ เช่น ข้าวหลามใส่ข้าวโม่ส เป็นประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนบ้านนาگان จะมีในช่วงออกพรรษา การทำข้าวหลามเป็นการแปรรูปอาหารอย่างหนึ่ง เพราะมนุษย์นั้นอยู่กับธรรมชาติมานาน มีการคิดแปรรูปนำไม้ไผ่ มาบรรจุข้าวเหนียวลงไป แล้วเติมน้ำกะทิลงไป แล้วนำมาเผาไฟ คล้ายการหุงข้าว เป็นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับความ

หลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ การทำอาชีพข้าวหลามเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน จึงควรอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบทอดให้กับคนรุ่นต่อไป (ประมุข ศรีชัยวงษ์ และคณะ, 2561)

ข้าวหลามมีรสที่แตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชน หรือแล้วแต่สูตรของท้องถิ่น ๆ ข้าวหลามก็เกิดจากการแปรรูปอาหารแบบหนึ่ง เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ชุมชนบ้านนาگانมีลักษณะในด้านรสชาติ คือ หวาน มัน เค็ม คำว่าข้าวหลาม คือ การแปรรูปข้าวเหนียว โดยการนำข้าวเหนียว มาล้างให้สะอาด แช่ไว้ ประมาณ 15 - 20 นาที แล้วนำไปบรรจุลงใน “ภาชนะ” คือ ไม้ไผ่ เป็นไม้เฉพาะ เรียกว่า ไผ่ข้าวหลาม จะมีลักษณะพิเศษ คือ มีเยื่ออ่อน ๆ สีขาว อยู่ด้านใน นำไม้ไผ่มาทำการเลื่อยให้เป็นกระบอก จากนั้น นำข้าวเหนียวเติมลงไป ใส่น้ำกะทิ ปิดปากกระบอกแล้วนำไปย่าง การแปรรูปข้าวหลาม เช่น การนำ ถั่ว มาทำเป็นไส้ ใส่ถั่วดำ ถั่วขาว หรือข้าวเหนียวดำ เป็นต้น ความเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาการทำข้าวหลามกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน คือ การที่คนในชุมชน เป็นหน่วยการผลิตโดยใช้ศักยภาพของภูมิปัญญา และความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่นในการทำข้าวหลาม สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สร้างความเชื่อมโยงให้แก่อาชีพอื่น ๆ หรือการรวมตัวกันของผู้ประกอบอาชีพข้าวหลาม ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นองค์กรชุมชนทำให้เกิดเป็นเครือข่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ (วิมลสิริ รุจิภาสพรพงศ์, 2550)

ชุมชนบ้านนาگان ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตร เป็นอาชีพหลัก รับจ้างทั่วไป และค้าขายเป็นอาชีพเสริม และมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาหารก็เช่นกัน ข้าวหลามเป็นอาหารพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง ซึ่งข้าวหลามนาเรียงก็เป็นที่รู้จักกันดี มีเอกลักษณ์ของรสชาติ คือ หวาน มัน เค็ม และในทุก ๆ ปี จะพบเห็นพ่อค้าแม่ค้าขายข้าวหลามตามเทศกาลต่าง ๆ เพราะข้าวหลามเป็นการสะท้อนภูมิปัญญา และเป็นการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น มักซื้อไปเป็นของฝาก นำไปใช้ในประเพณีต่าง ๆ (คณะกรรมการหมู่บ้าน, 2562)

จากการศึกษาเรื่อง หลามข้าวนาگان: องค์ความรู้การผลิตข้าวหลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาگان ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบถึง ภูมิปัญญาการทำข้าวหลามในชุมชน วิธีการเตรียมวัตถุดิบ ขั้นตอนการทำ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หากไม่มีการวิจัยเรื่องนี้ ภูมิปัญญาการทำข้าวหลามอาจจะสูญหายไปหรือมีการทำลดน้อยลง การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการ และโอกาสในการสืบทอดภูมิปัญญาในการทำข้าวหลาม หรือ เป็นการช่วยส่งเสริมในการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่ม 1 กลุ่มผู้ทำข้าวหลาม คือ กลุ่มผู้ทำข้าวหลามในชุมชนมีองค์ความรู้จำนวน 5 ครอบครัว เลือกแบบเจาะจง เนื่องจาก มีความชำนาญในการทำข้าวหลาม และเป็นที่ยอมรับกันภายในชุมชน และมีผู้ทำข้าวหลามในชุมชน เพียง 5 ครอบครัว โดยเลือกเฉพาะแกนนำ

ผู้ให้ข้อมูลรอง กลุ่ม 2 คือ ผู้ส่งเสริม และผู้สนับสนุน หลามข้าวนาگان องค์ความรู้การผลิตข้าวหลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาگان หมู่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัย พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด มีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล 2) วิธีการในการผลิตข้าวหลาม 3) สภาพปัญหาการผลิตข้าวหลาม 4) แนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลาม และ 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม ได้แก่ วิธีการผลิตข้าวหลาม สภาพปัญหาการผลิตข้าวหลาม แนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลาม และเครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้กล้องถ่ายรูปจากโทรศัพท์มือถือ เพื่อถ่ายรูปประกอบในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้น จึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของการผลิตข้าวหลาม

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นให้เข้ากับการผลิตข้าวหลาม พร้อมทั้งสอบถามข้อมูล ได้แก่ วิธีการผลิตข้าวหลาม สภาพปัญหาการผลิตข้าวหลาม และแนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลาม

3.3 ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง เก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจงโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ

3.4 รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏกว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นจริงมาวิเคราะห์ และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1.1 วัสดุอุปกรณ์ในการทำข้าวหลาม พบว่า ในปัจจุบันมีร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์มากมายสามารถหาซื้อได้ง่ายขึ้น ในการเลือกวัสดุอุปกรณ์นั้น ควรเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน และคำนึงถึงความทนทาน แข็งแรง ราคาประหยัด เพื่อเป็นการลดต้นทุน ควรมีการเตรียมการล่วงหน้าเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หากวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่ครบจำนวนที่ต้องการ ควรหาซื้อจากร้านค้าทั่วไป ที่อยู่ภายนอกชุมชนหรือแหล่งอื่น ๆ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ ภายในชุมชนนั้นไม่มีการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ เพราะวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างนั้นใช้เงินทุนของตนเองในการซื้อมาเพื่อประกอบอาชีพ ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน เนื่องจากการเป็นการทำเพื่อการประกอบอาชีพในครอบครัว และยังไม่เป็นสินค้าชุมชน

1.2 ส่วนผสมในการทำข้าวหลาม พบว่า ในปัจจุบันส่วนผสมในการทำข้าวหลามนั้น สามารถหาได้ง่าย ตามร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ ภายในชุมชน หากชุมชนมีส่วนผสมในการทำข้าวหลามไม่เพียงพอ ต้องไปหาซื้อจากร้านค้าทั่วไป หรือร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกชุมชน ในการทำข้าวหลาม ควรคัดเลือกส่วนผสมที่สะอาด สดใหม่อยู่เสมอ เนื่องจากส่วนผสมในการทำข้าวหลามนั้นมีราคาสูงขึ้นจึงหาวิธีที่สามารถลดต้นทุนให้ได้มากที่สุด โดยมีการปรับราคาในการขาย หรือลดปริมาณลงแต่ราคาเท่าเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ในชุมชนนั้น มีการชั่ง ตวง วัด ส่วนผสมในการทำข้าวหลาม เพื่อให้เป็นไปตามสูตร

1.3 ขั้นตอนการทำข้าวหลาม พบว่า เลือกเป็นไม้ไผ่หนาม หรือไม้ไผ่สีสุก เพราะจะมีเยื่อบาง ๆ สีขาว ควรเลือกที่ไม่แก่จนเกินไป และไม่อ่อนจนเกินไป ถ้าแก่จะทำให้ไหม้เร็ว แต่ถ้าอ่อนเกินไปจะทำให้ข้าวหลามเปียก เพราะในไม้ไผ่อ่อนจะมีน้ำอยู่จะเลือกไม้ไผ่ที่ไม่อ่อน ต้องทิ้งไว้อย่างน้อย 1 คืน จึงจะนำมาทำได้

ควรเลือกข้าวเหนียวที่สะอาด มีสีขาว เมล็ดเรียงสวย ไม่เป็นสีเหลืองขุ่น จะเป็นข้าวเหนียวใหม่ ไม่เก็บเก่า และดูจากยี่ห้อ ในการเตรียมข้าวเหนียวนั้น เมื่อซื้อข้าวเหนียวมาแล้ว นำมาแช่น้ำไว้ประมาณ 15 - 20 นาที จากนั้นล้างให้สะอาด พักไว้จนสะเด็ดน้ำ การเตรียมน้ำกะทิ ซ้อมะพร้าวขูด หรือนำมะพร้าวมาปอกเปลือก แล้วนำมาขูด คั้นเป็นน้ำกะทิ หัวกะทิ และหางกะทิ เพิ่มรสชาติด้วยน้ำตาล และเกลือ คนให้เข้ากัน จะมีรสชาติหวาน และเค็มเล็กน้อย เมื่อรอกข้าวเหนียวลงไปในกระบอกลงไปในกระบอกลงไป และเติมน้ำกะทิเรียบร้อยแล้ว ในการปิดปากกระบอกล้างทำความสะอาด และตัดให้มีขนาดพอดีกับปากกระบอกลงไป และห่อด้วยใบตองปิดปากกระบอกลงไป ปรากฏดังภาพที่ 1 - 6

ภาพที่ 1 แสดงการนำข้าวเหนียวรอกลงไปในกระบอกลงไป

ภาพที่ 2 แสดงการเติมน้ำกะทิลงไปในกระบอกลงไป

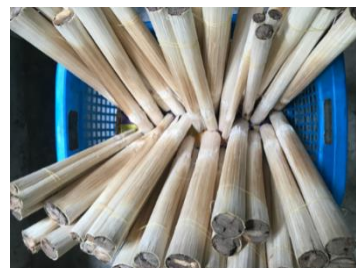
ภาพที่ 3 แสดงการปิดปากกระบอกลงไป

ภาพที่ 4 แสดงการเผาข้าวหลาม

ภาพที่ 5 แสดงการปอกเปลือก

ภาพที่ 6 แสดงข้าวหลามที่พร้อมจำหน่าย

1.4 การเผาข้าวหลาม พบว่า ในการเผาข้าวหลามมีความสำคัญอย่างมาก จะใช้การเผาแบบถ่าน จะใช้ระยะเวลาในการเผาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะสุกในขณะเผาข้าวหลาม ควรสังเกตจากสีของกระบอกลงไป แล้วพลิกไปเรื่อย ๆ หรือเปิดดูว่าน้ำกะทิแห้งเป็นอันสุก การเผาแบบผืน และการเผาแบบถ่าน แตกต่างตรงระยะเวลาในการเผา การเผาแบบผืนจะใช้เวลานาน และยากในการเก็บมาปอกเปลือก แต่การเผาแบบถ่านใช้ระยะเวลาน้อยกว่า และเก็บได้ง่ายกว่า การเผาข้าวหลามนั้นมีผลเสียต่อสุขภาพ มีมลพิษจากควัน หรือฝุ่นจากถ่าน อาจจะเข้าจมูก และลำคอได้ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ถ้าหากทำไปนาน ๆ ควรสวมหน้ากากอนามัยเพื่อเป็นการป้องกันฝุ่นควันต่าง ๆ ที่เกิดจากการเผาข้าวหลาม การเลือกไม้ไฟ การใช้ไม้ไฟอ่อนนั้น ทำให้ข้าวเหนียวเปื่อยได้หลังจากตัดควرتิ้งไว้ 1 วัน เพื่อให้ง่ายต่อการทำ ส่วนไม้ไฟแก่จะทำงานแต่ต้องคอยดูแลตลอด เพราะจะไหม้เร็ว

1.5 การเก็บรักษาข้าวหลาม พบว่า ความร้อนนั้น ส่งผลต่อการเก็บรักษาข้าวหลาม ถ้าเก็บไว้ในที่ร้อนจัด ก็จะทำให้บูดเร็วขึ้น การเก็บรักษา ควรเก็บไว้ในอุณหภูมิห้องปกติ หากต้องการเก็บไว้ให้นานขึ้น ควรเก็บไว้ในตู้เย็น เวลารับประทาน ควรนำกลับมาอุ่นใหม่ เพื่อให้รับประทานยิ่งขึ้น ความชื้นส่งผลทำให้ข้าวหลามเปียก หรือแข็ง รสชาติไม่อร่อยข้าวหลามไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน เนื่องจากไม่ใส่สารกันเสีย ควรรับประทานให้หมดภายใน 1 วัน ในการเลือกใช้วัตถุดิบ ส่งผลต่ออายุในการเก็บรักษา หากใช้วัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพ หรือใกล้หมดอายุก็จะเก็บไว้ได้ไม่นาน ควรคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก

1.6 การสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ พบว่า ภายในชุมชนมีการโฆษณาข้าวหลาม โดยการพูดกันปากต่อปาก ไม่มีการขายผ่านสื่อออนไลน์ เพราะยังขาดการแนะนำ ไม่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ยังไม่มีตัวแทนจำหน่าย เนื่องจากไม่มีผู้มารับไปจำหน่าย หากจำหน่ายเอง จะได้ผลกำไรมากกว่า ยังไม่เกิดการรวมกลุ่ม เพราะเป็นการทำภายในครอบครัวยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุน เนื่องจากการประกอบอาชีพภายในครอบครัว ยังไม่เกิดเป็นสินค้าชุมชน

2. สภาพปัญหาการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 อายุในการเก็บรักษาน้อยลง พบว่า เก็บไว้ในอุณหภูมิห้องปกติ หรือเก็บไว้ในตู้เย็น เมื่อต้องการรับประทานให้นำมาอุ่น เพื่อให้รับประทานยิ่งขึ้น ไม่มีปัญหาในการเก็บรักษา แต่หากจำหน่ายไม่หมด จะเก็บรักษาได้ประมาณ 1 วัน ของเสียต้องทิ้งไป ทำให้รายได้ลดลง เพราะไม่ได้ใส่สารกันบูด จึงไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน หากจำหน่ายไม่หมดของเสีย ต้องทิ้งไป ทำให้รายได้ลดลง ไม่มีผลต่อการจำหน่าย เพราะทำขายวันต่อวันอยู่แล้วอาจจะมีผลกระทบ เพราะหากซื้อมาแล้วต้องกินเลย เพราะเก็บไว้ได้นานสุด 1 วัน

2.2 ต้นทุนในการผลิตสูง พบว่า หากวัตถุดิบมีราคาสูงขึ้น ก็จะส่งผลต่อต้นทุนในการผลิต การขาดแคลนไม้ไผ่ ฤดูกาลของไม้ไผ่ เพราะไม่ได้มีตลอดทั้งปี มะพร้าวหรืออื่น ๆ หากหาได้ยาก ราคาวัตถุดิบก็จะสูงขึ้นตาม ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิต ต้นทุนในการผลิตสูง มีผลกระทบทั้งผู้ประกอบการอาชีพ และผู้บริโภค หากมีต้นทุนสูงขึ้น ราคาข้าวหลาม ก็ต้องปรับขึ้น เช่นเดียวกัน จากสถานการณ์ปัจจุบันเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้เศรษฐกิจ หดชะงัก ไม่สามารถค้าขายใด ๆ ได้ ค่าครองชีพสูงขึ้น วัตถุดิบก็มีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิต

2.3 ไม่มีหน่วยงานสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง พบว่า ไม่มีผลกระทบ เพราะว่าเป็นธุรกิจครอบครัว หน่วยงานยังไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และยังไม่ได้เป็นสินค้าชุมชน ถ้าหากมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนก็จะเป็นการผลักดันให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เกิดประโยชน์แก่ชุมชน หากชาวบ้านมีการรวมกลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนทำให้เกิดการเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ ไม่มีปัญหาจากการที่ไม่มีหน่วยงานมาสนับสนุน เพราะเป็นการประกอบอาชีพตามปกติ ภายในชุมชนมีการสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการอาชีพข้าวหลาม เพื่อนำไปประกอบเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้าน ก็อาจจะส่งผล หากสินค้ามีคุณภาพ หน่วยงานอื่น ๆ อาจจะเข้ามาให้การสนับสนุน แต่ก็ต้องมีความร่วมมือกันของคนในชุมชนด้วย

2.4 การไม่พัฒนาสูตรยังคงทำรูปแบบเดิม พบว่า หากมีการพัฒนาสูตรอาจจะมีผลต่อรสชาติ แต่ต้องรับฟังจากลูกค้า เพื่อนำมาปรับปรุง ให้ถูกปากผู้บริโภค ทำให้กลุ่มลูกค้ามีทางเลือกในการรับประทาน รสชาติที่หลากหลาย อาจจะจำหน่ายได้มากขึ้น ผู้บริโภคข้าวหลามนั้น มีความพึงพอใจในสูตรเดิม แต่หากในอนาคตมีการปรับเปลี่ยนสูตรอาจจะได้รับความนิยมในการบริโภคมากขึ้น การชั่ง ตวง วัด ส่วนผสมนั้น ส่งผลถ้าหากใส่ส่วนผสมใดมากเกินไป หรือน้อยเกินไป ก็จะทำให้รสชาติไม่เป็นไปตามสูตร ไม่มีความคิดที่ปรับเปลี่ยน เพราะสูตรเดิมลูกค้ามีความพึงพอใจในรสชาติ แต่คาดว่าในอนาคตมีการปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาสูตรข้าวหลามให้หลากหลายแบบหลายรสชาติ ก็น่าจะเพิ่มยอดขายได้มากขึ้น

2.5 การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้นามาผลิตข้าวหลาม พบว่า ในชุมชนมีทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตข้าวหลามไม่เพียงพอ เพราะมีการทำหลายครอบครัว ในชุมชนก็ต้องหมุนเวียนทรัพยากร ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ การขาดแคลนทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตข้าวหลาม ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิต

หากทรัพยากรชนิดใด ขาดแคลนก็จะทำให้มีราคาสูงขึ้น ส่งผลต่อต้นทุนในการผลิต ทรัพยากรธรรมชาติสามารถหาได้ภายในชุมชน แต่ไม่ตลอด ขึ้นอยู่กับฤดูกาล แต่ทรัพยากรก็หมดไปเรื่อย ๆ ตามสภาพแวดล้อมในชุมชน พื้นที่ป่าลดลงส่งผลต่อการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตข้าวหลาม ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ ก็ไม่สามารถประกอบอาชีพได้

2.6 ขาดการสืบทอดองค์ความรู้ พบว่า มีผลกระทบต่อสุขภาพ มีมลพิษจากควัน หรือฝุ่นจากการเผาข้าวหลาม อาจจะเข้าจมูก และลำคอได้ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ถ้าหากทำไปนาน ๆ การขาดการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลามส่งผลต่ออาชีพ ถ้าหากไม่มีการถ่ายทอดความรู้ ในอนาคตอาชีพนี้อาจจะลดน้อยลง หรือสูญหายได้ คนในชุมชนไม่มีความชำนาญในการถ่ายทอดความรู้ แต่มีการทำให้ดู การสอนกันภายในครอบครัว ไม่มีการสนับสนุนในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลาม เพราะในปัจจุบัน การทำข้าวหลามนั้นมีวิธีการที่ยังยากทำให้ไม่เป็นที่นิยม ถ้าหากสืบทอดองค์ความรู้ก็จะมีแค่ภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพข้าวหลาม และยังไม่มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนในอาชีพนี้ คนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจในการทำข้าวหลาม เพราะมีวิธีการที่ยังยาก และได้รับความนิยมในคนรุ่นใหม่

3. แนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวหลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน พบว่า คนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน เพราะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันภายในชุมชน ระหว่างผู้นำชุมชนและคนในชุมชน โดยมีสถานที่ คือ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวหลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชนมีความร่วมมือจากสมาชิกทุกคนในชุมชน ในการพัฒนาชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จัดตั้งเป็นกลุ่มของชาวบ้านในชุมชน ผู้นำสนับสนุนสินค้า OTOP เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่จากคนในชุมชน เพื่อชุมชน หากผลิตภัณฑ์ข้าวหลามเป็นเศรษฐกิจชุมชน จะเกิดผลดีต่อชุมชน เพราะจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีงานทำก่อให้เกิดรายได้ และมีเงินหมุนเวียนในชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำชุมชนมีศักยภาพ และทักษะความรู้ความสามารถ ผู้นำควรให้การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดสร้างรายได้ ลดหนี้สินภายในครัวเรือน หน่วยงานที่สามารถสนับสนุนให้เป็นสินค้าชุมชนได้ คือ กรมพัฒนาชุมชน

3.2 การส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีการรวมกลุ่มของกลุ่มสตรีในการทำผลิตภัณฑ์สานตะกร้า แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 19 ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มได้ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน มีการร่วมกันคิด วางแผน ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึก เป็นเจ้าของชุมชนเอง โดยมีการรวมกลุ่ม การส่งเสริมอาชีพตามความถนัด และมีการพัฒนาอย่างจริงจัง หากมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนจะเกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดหนี้สิน เกิดเงินหมุนเวียนภายในชุมชน ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้ เพราะสามารถเป็นกองทุนให้คนในชุมชน และเป็นส่วนในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เป็นการแก้ปัญหาของชุมชน โดยคนในชุมชนเอง ผ่านกระบวนการคิด และอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

3.3 การส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ของการผลิตข้าวหลามให้คนรุ่นใหม่ในชุมชน พบว่า ภายในชุมชนยังขาดศูนย์เรียนรู้ และการสาธิตการผลิตข้าวหลาม ควรมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เกิดความสนใจในอาชีพนี้ คือ ภายในชุมชนไม่มีการอบรม และให้ความรู้ในการทำข้าวหลาม เพราะเป็นการทำกันภายในครอบครัว ในปัจจุบัน ภายในชุมชนยังไม่มีเม็ดเงินเข้ามาประยุกต์ใช้ ไม่มีการส่งเสริมข้าวหลามให้เป็นอาชีพเสริม เพราะมีวิธีการที่ยังยาก ระยะเวลาในการทำ ต้นทุนที่สูง และไม่ค่อยได้รับความนิยมในคนรุ่นใหม่ ปัจจุบันยังไม่มีปรับเปลี่ยนในอนาคต อาจจะนำข้าวหลามที่เผาสุกแล้ว แกะออกจากกระบอกล้างแล้ว แล้วนำมาใส่ภาชนะอื่น เพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. วิธีการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมหิรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่ ณัฐธิดา สุวรรณโณ และสุวิทย์ สุวรรณโณ ได้กล่าวว่า อาหารพื้นถิ่น หรืออาหารพื้นบ้าน หมายถึง อาหารที่นิยมรับประทานกันเฉพาะท้องถิ่นซึ่งเป็นอาหารที่ทำขึ้นได้ง่ายโดยอาศัยพืชผัก หรือวัตถุดิบในการประกอบอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีการสืบทอดวิธีปรุง และการรับประทานต่อ ๆ กันมา (ณัฐธิดา สุวรรณโณ และสุวิทย์ สุวรรณโณ, 2555) พบว่า 1.1) วัสดุอุปกรณ์ในการทำข้าวหลาม พบว่า ในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ควรพิจารณาตามความเหมาะสมในการใช้งานความแข็งแรง และความปลอดภัยในการใช้งานอำนวยความสะดวกได้ตามที่ต้องการ เพื่อเป็นการลดต้นทุนควรมีการเตรียมการล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด 1.2) ส่วนผสมในการทำข้าวหลาม พบว่า ส่วนผสมสำหรับการทำข้าวหลาม สามารถหาซื้อได้ง่าย ในยุคปัจจุบัน ควรเลือกส่วนผสมที่มีคุณภาพ คำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก มีการชั่ง ตวง วัด ส่วนผสมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามสูตร 1.3) ขั้นตอนการทำข้าวหลาม พบว่า ขั้นตอนในการทำข้าวหลาม ประกอบด้วย การเลือกไม้ไผ่ นำมาเลื่อยให้มีขนาดตามที่ต้องการ นำข้าวเหนียวมาล้างน้ำ แช่ไว้ ประมาณ 15 - 20 นาที ล้างให้สะอาด พักไว้จนสะเด็ดน้ำ จากนั้นเตรียมกะทิ คั้นน้ำกะทิ หัวกะทิ และหางกะทิ เพิ่มรสชาติด้วย น้ำตาล และเกลือ คนให้เข้ากัน จะมีส่วนรสหวาน และเค็มเล็กน้อย จากนั้น นำข้าวเหนียวกรอกลงไปเ็นกระบอกรวมกะทิ ปิดปากกระบอกรด้วย ทางสาคูห่อด้วยใบตอง แล้วนำไปเผาจนสุก 1.4) การเผาข้าวหลาม พบว่า การเผาข้าวหลาม จะใช้ถ่านในการเผา โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะสุก ในขณะที่เผาข้าวหลามต้องคอยสังเกตสีของกระบอกรแล้ว ต้องคอยพลิกกระบอกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ข้าวหลามไหม้ 1.5) การเก็บรักษาข้าวหลาม พบว่า การเก็บรักษาข้าวหลาม ควรเก็บไว้ในอุณหภูมิห้องปกติ เก็บให้ห่างจากมด หากต้องการจะเก็บไว้ให้นานขึ้น ควรเก็บไว้ในตู้เย็น หากต้องการนำมารับประทาน ค่อยนำมาอุ่นเพื่อให้ร่อยยิ่งขึ้น ไม่ควรเก็บไว้ในที่ร้อนจัด และ 1.6) การสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ พบว่า การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์สินค้าในชุมชน ให้เป็นที่รู้จักของตลาดมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนใกล้เคียงเกิดความสนใจในการบริโภคสินค้า ควรมีการรวมกลุ่มอาชีพ หรือสร้างตัวแทนจำหน่าย เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ ดังที่ ศศิชา หมดมลทิล ได้ศึกษาเรื่อง สินค้าชุมชน จึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ และ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน รวมถึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างความเท่าเทียม ซึ่งจะ นำไปสู่การเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจที่มั่นคง (ศศิชา หมดมลทิล, 2563)

2. สภาพปัญหาการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมหิรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามที่ นรินทร์ เจริญพันธ์ และสุธี วังเต้อย ได้กล่าวว่า ข้าวหลาม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำข้าวเหนียวกะทิ น้ำตาล และเกลืออาจเติมส่วนประกอบอื่น เช่น สังขยาเผือกถั่วเนื้อสัตว์ผักหรือผลไม้มาบรรจุในกระบอกรไม้ไผ่แล้วปิ้งจนสุกอาจนำเนื้อข้าวหลามจากกระบอกรไม้ไผ่มาบรรจุในภาชนะบรรจุอื่น (นรินทร์ เจริญพันธ์ และสุธี วังเต้อย, 2558) พบว่า 1.1) อายุในการเก็บรักษาน้อยลง พบว่า ข้าวหลามนั้นไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน เนื่องจากไม่ใส่สารกันเสีย หากซื้อมาควรรับประทาน ภายใน 1 วัน หากรับประทานไม่หมด ควรเก็บไว้ในตู้เย็น แล้วค่อยนำมาอุ่น เมื่อต้องการรับประทาน 1.2) ต้นทุนในการผลิตสูง พบว่า ต้นทุนในการผลิตสูง ประกอบด้วยหลายปัจจัย การขาดแคลนทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิตข้าวหลามต้องนำเข้ามาจากแหล่งอื่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น โรคระบาด 1.3) ไม่มีหน่วยงานสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง พบว่า การที่ไม่มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพ แต่หากในอนาคตมีการรวมกลุ่มอาชีพข้าวหลาม ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน และหน่วยงานอื่น ๆ เข้าสนับสนุนก็จะเป็นการพัฒนาสินค้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน เกิดเงินหมุนเวียนภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง 1.4) การไม่พัฒนาสูตรยังคงทำรูปแบบเดิม พบว่า

การไม่พัฒนาสูตร หรือไม่มีการปรับเปลี่ยนสูตรข้าวหลาม ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพ ผู้บริโภคนั้น มีความพึงพอใจในสูตรเดิม แต่หากมีการพัฒนาสูตร มีการเพิ่มไส้ ทำให้มีความหลากหลายในรสชาติ 1.5) การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้นำมาผลิตข้าวหลาม พบว่า การขาดแคลนทรัพยากรที่นำมาใช้ในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นฤดูกาลของทรัพยากรต่าง ๆ ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป ตามสภาพแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและไม่มีการอนุรักษ์ และ 1.6) ขาดการสืบทอดองค์ความรู้ พบว่า การขาดการสืบทอดความรู้ในการผลิตข้าวหลาม เนื่องจากไม่มีศูนย์อบรม หรือสาธิตการทำข้าวหลาม ขาดทักษะความชำนาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจ เพราะมีวิธีในการทำที่ยุ่งยาก ตามที่ ประภัสสร ทองยินดี ได้ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าหรือมีความสำคัญต่อชุมชน และกำลังจะหายไป ให้สามารถคงอยู่ต่อไป เช่น การอนุรักษ์การทำข้าวหลาม สามารถสร้างเป็นสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้ (ประภัสสร ทองยินดี, 2558)

3. แนวทางในการสืบทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาแก หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามการศึกษาของ สุเทพ พันธุ์ประสิทธิ์ ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรกรรมอุตสาหกรรมบริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิตโดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์บนรากฐานความสามารถที่มีอยู่จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ซึ่งทุนของชุมชนทั้งที่เป็นทุนทางสังคม เช่น วิธีการผลิตภูมิปัญญาท้องถิ่นศาสนสถาน โรงเรียน ที่ดิน ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ครอบคลุมเป็นหน่วยการผลิตแรงงานของสมาชิก ในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ความพอเพียง ความพึ่งตนเองที่เราพูดถึงขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งแรงงานในครอบครัวพึ่งทรัพยากรท้องถิ่นพึ่งตนเอง และพึ่งกันเองในชุมชนก่อน และหากจะขายก็ขายในตลาด ใกล้ตัวตลาดภูมิภาคตลาดภายในประเทศ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนนั้นฝังตัวอยู่ในสังคม และวัฒนธรรม (สุเทพ พันธุ์ประสิทธิ์, 2554) 3.1) การส่งเสริมผลิตภัณธ์ข้าวหลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน พบว่า การส่งเสริมข้าวหลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน การมีส่วนร่วม การสนับสนุน ให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของชุมชนใกล้เคียง สร้างให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน 3.2) การส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน พบว่า การส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน ตามการศึกษาของ เสรี พงศ์พิศ ได้ศึกษาเรื่อง วิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการขนาดเล็ก เพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุมชน ทั้งนี้ โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน ผสมผสานกับความรู้สากล (เสรี พงศ์พิศ, 2551) เริ่มจากคนในชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า ตามความถนัด เพื่อเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อให้เกิดเป็นการพึ่งตนเอง และทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และ 3.3) การส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ของการผลิตข้าวหลามให้คนรุ่นใหม่ในชุมชน พบว่า การส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ของการผลิตข้าวหลามให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจในอาชีพข้าวหลาม นอกจากนี้ ยังมีวิธีการทำที่ยาก มีฝุ่นควันจากการเผาข้าวหลาม ส่งผลต่อสุขภาพอีกด้วย ตามการศึกษาของ นลินอร นัยปลอด และณพัชร บัวฉุน ได้ศึกษาเรื่อง ผลที่จะได้รับทำให้ผลการประเมินในครั้งนี้มีความพึงพอใจ โดยเฉลี่ยในระดับมาก จึงสรุปได้ว่าการ จัดทำข้าวหลามในครั้งนี้ เหมาะสมที่จะจัดทำเพื่อการบริโภคและจัดจำหน่าย อย่างไรก็ตาม หากลดต้นทุนการผลิตลง เช่น นำกะละมะพร้าวมาเผาเอง ก็จะทำให้ราคาขายต่อขึ้น ลดลง ก็อาจจะ ส่งผลให้ผลประเมินความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด (นลินอร นัยปลอด และณพัชร บัวฉุน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิเคราะห์การผลิตข้าวหลามในชุมชน พบว่า มีวิธีการผลิตข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان คือ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ส่วนผสมสดใหม่เสมอ มีขั้นตอนการทำให้เป็นระบบที่ชัดเจน มีการเก็บรักษาที่ถูกต้อง และสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้วยคนในชุมชน ทางด้านของแนวทางพบแนวทางที่ดี คือ มีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวหลามให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนสินค้า OTOP ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีในชุมชน กลุ่มกองทุน และส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ของการผลิตข้าวหลามให้คนรุ่นใหม่ในชุมชน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 หลามข้าวนาگان: องค์ความรู้การผลิตข้าวหลามในชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

องค์ความรู้การผลิตข้าวหลามในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาگان หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช วิธีการผลิต ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาซื้อได้ง่าย ส่วนผสมหาได้จากร้านค้าในชุมชน มีขั้นตอนการทำที่สามารถทำได้ การเผาข้าวหลามมีความสำคัญอย่างมาก ปัญหาการผลิต ได้แก่ อายุการเก็บรักษาสั้น ต้นทุนสูง ไม่มีหน่วยงานสนับสนุน ขาดการพัฒนาสูตร ขาดแคลนทรัพยากร และขาดการสืบทอดองค์ความรู้ และมีแนวทางแก้ไข ได้แก่ ส่งเสริมให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน จัดตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจ และส่งเสริมให้มีการสืบทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะต่อผู้ประกอบการอาชีพ 1.1) ควรมีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพข้าวหลามในชุมชน และ 1.2) ควรมีการโปรโมทภูมิปัญญาการทำข้าวหลามของชุมชนบ้านนาگان ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักต่อผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น 2) ข้อเสนอแนะต่อชุมชนบ้านนาگان 2.1) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนในการสืบทอดองค์ความรู้ในการทำข้าวหลามให้แก่

เยาวชนรุ่นหลัง 2.2) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณค้าขาย ตามร้านค้า หรือตามตลาดให้มากขึ้น และ 2.3) ควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในชุมชน 3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียง ควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพ 3.2) องค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียง ควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักข้าวหอมของชุมชนบ้านนาถิ่นมาก ยิ่งขึ้น 3.3) องค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียง ควรสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำข้าวหอม โดยส่งเสริมให้เป็นของดีประจำตำบล 3.4) กรมพัฒนาชุมชน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP สุราษฎร์ สร้างรายรับ และ 3.5) สาธารณสุขชุมชน ควรเข้ามาให้คำแนะนำ เพื่อให้ถูกสุขลักษณะ และ 4) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 4.1) ควรศึกษา การพัฒนาสูตรการทำข้าวหอมในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาถิ่น หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอรพทศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 4.2) ควรศึกษา การส่งเสริม ข้าวหอมให้เป็นวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาถิ่น หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอรพทศรี จังหวัด นครศรีธรรมราช และ 4.3) ควรศึกษา แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำข้าวหอมในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านนาถิ่น หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอรพทศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการหมู่บ้าน. (2562). สรุปผลการดำเนินงาน คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านป่าพรุ หมู่ที่ 1 ตำบลนาเรียง อำเภอรพทศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. นครศรีธรรมราช: องค์การบริหารส่วนตำบลนาเรียง.
- ณัฐธิดา สุวรรณโณ และสุวิทย์ สุวรรณโณ. (2555). โมบายล์แอปพลิเคชันระบบสืบค้นและเรียนรู้อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นภาคใต้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นรินทร์ เจริญพันธ์ และสุธี วังเตอย. (2558). โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหอมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดสระแก้ว. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินอร นัยปลอด และณพัชร บัวฉุน. (2563). การศึกษาการยอมรับผลิตภัณฑ์. วารสารวิจัยรามคำแหง (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี), 23(2), 51-57.
- ประภัสสร ทองยงค์. (2558). ภูมิปัญญาไทย: องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤศจิกายน 2561 จาก [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-58\(500\)/page3-10-58\(500\).htm](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/10-58(500)/page3-10-58(500).htm)
- ประมุข ศรีชัยวงศ์ และคณะ. (2561). การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอาหารพื้นบ้านเป็นผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดชัยภูมิ. วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(ฉบับพิเศษ), 255-268.
- วิมลสิริ รุจิภาสพรพงศ์. (2550). การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาการทำข้าวหอมในชุมชนพระงาม จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2563). ยกระดับฐานรากด้วยสินค้าชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.gsbresearch.or.th/wpcontent/uploads/2020/03/GR_hotissue_yok_ra_darp_1_63_detail-1.pdf
- สุเทพ พันธุ์ประสิทธิ์. (2554). การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). แนวคิด แนวปฏิบัติ ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์.

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน กรณีศึกษา
สถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE OPERATION OF COMMUNITY
FINANCIAL INSTITUTIONS CASE STUDY BAN KHLONG JANG COMMUNITY
FINANCIAL INSTITUTION VILLAGE NO. 4, NABON SUB-DISTRICT,
NABON DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT

อรอุมา รัตนพันธ์

Onauma Rattanaphan

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

บุญยิ่ง ประทุม

Boonying Pratum

ดำรงพันธ์ ใจท้าววีระพงศ์

Damrongphan Jaihoweweeraopong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

Phramaha Hansa Dhammahaso

พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญฺโญ

Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

พระมหาดวงทิพย์ ปรียติธาริ

Phramaha Duangthip Pariyattidhari

พระปราโมทย์ พันธพัฒน์

Phra Pramote Pantapat

จรัญ ศรีสุข

Jaran Sresuk

ทศพร คุ่มภัย

Thotsaporn Koompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน สภาพปัญหา
การดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง
หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

* Received 20 November 2023; Revised 17 December 2023; Accepted 24 December 2023

ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง จำนวน 11 คน และ กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา มีการลงสำรวจพื้นที่ชุมชนบ้านคลองจ้ง โดยการนัดวัน เวลา และสถานที่พบปะกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สร้างความสัมพันธ์ ติดต่oprะสานงาน เก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจงในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ประกอบด้วย 1.1) ด้านการจัดการองค์กร 1.2) ด้านการเงิน 1.3) ด้านบุคลากร 1.4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ปฏิบัติงาน และ 1.5) ด้านองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร 2) สภาพปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง พบว่า 2.1) ปัญหาด้านคน 2.2) ปัญหาด้านงาน และ 2.3) ปัญหาด้านวิธีการทำงาน และ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง พบว่า 3.1) การพัฒนาการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการบุคคล 3.2) การพัฒนาวิธีการทำงานแบบการมีส่วนร่วม 3.3) การพัฒนาให้เกิดความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน 3.4) การพัฒนาให้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล 3.5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: สถาบันการเงินชุมชน, บ้านคลองจ้ง, การบริหารจัดการ

Abstract

The objectives of this study aimed to investigate the management methods of community financial institutions, the conditions of problems within the operation of community financial institutions, and the guidelines for developing the operations of Ban Khlong Chang Community Financial Institution in Village No. 4 of Na Bon Sub-district, Na Bon District, Nakhon Si Thammarat Province. The qualitative method was used in this research. Key informants consisted of the first group, which comprised the eleven members of Ban Khlong Chang Community Financial Institution, and the second group, which comprised four persons who were supporters and sponsors of Ban Khlong Chang Community Financial Institution. The research tool used in this research was a questionnaire. The researchers used a questionnaire to collect data and conducted data analysis with descriptive analytics. This research had a field study in the area of Ban Khlong Chang Community by appointing date, time, and location to meet a target group for the study of primary data, building relationships, and coordination to collect purposively on the details of each issue that related to Ban Khlong Chang Community Financial Institution. The results showed the following details: First, the management methods of Ban Khlong Chang Community Financial Institution consisted of five aspects: 1.1) The aspect of managing the organization; 1.2) The aspect of finance; 1.3) The aspect of personnel; 1.4) The aspect of equipment, materials, and facilities; and 1.5) The aspect of knowledge and information. Second, the conditions of problems within the operation of community financial institutions showed the following issues: 2.1) Human issues; 2.2) Job-related issues; and 2.3) Issues in the method of work. Third, guidelines for the development of community financial institutions showed the following aspects: 3.1) The development for decentralization of personnel management; 3.2) The development of cooperation in the method of work; 3.3) The development of equality or fairness building;

3.4) The development of opportunity for personnel potential development; and 3.5) The development for participation in benefits management.

Keywords: Community Financial Institution, Ban Khlong Chang, Management

บทนำ

หลังจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นผลให้แนวความคิดในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน โดยมีรัฐเป็นองค์หลักในการพัฒนาส่งผลให้ประชาชนยึดรัฐเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มาเน้นการพัฒนาที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ผลของการพัฒนา ตรงกับวัตถุประสงค์ของรัฐ และความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาดำเนินการ โดยกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการพัฒนาชนบทตามแนวทางดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มตั้งกรมการพัฒนาชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการเมือง และโครงสร้างพื้นฐานเน้นให้คนมีความสามารถมีศักยภาพในการคิดได้และทำได้ (พงษ์นรินทร์ อัสวเศรษฐี และคณะ, 2541)

การพัฒนาคนให้คิดได้ และทำได้ เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ จะต้องแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนให้ประสบผลสำเร็จก่อนเป็นอันดับแรก โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนคิดและแก้ปัญหาของตนเอง ให้พ้นจากวัฏจักรของความยากจน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลให้ครัวเรือนไม่หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ และปัญหาหนี้สินจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนเพราะเงินทุน คือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ ถ้าไม่มีเงินหรือมีเงินทุนน้อย ส่งผลให้ผลผลิตและรายได้น้อย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, 2560)

การดำรงชีพของครัวเรือนจะประสบปัญหา ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ในที่สุด และในสภาวะอย่างนี้ทำให้ต้องจัดสถาบันการเงินชุมชนขึ้น เพราะมีปัญหาต่าง ๆ มากมายภายในชุมชน เพราะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายรับไม่พอกับรายจ่าย เพราะสินค้าแต่ละอย่างแพงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ขึ้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2556 โดยให้ชุมชนทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายประเภทอย่างทั่วถึง สามารถป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และการดำรงชีวิตให้มีความมั่นคง โดยการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพและรายได้อย่างทั่วถึง (ยุทธชัย สุกุลฤทธิ์, 2552) เมื่อสมาชิกผ่านการฝึกอบรมแล้วจึงจะมีการขายสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระหว่างสมาชิกกับสถาบันการเงินชุมชน และระหว่างสถาบันการเงินชุมชนกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นแหล่งเงินกู้ (ธนาคาร) เพื่อนำเงินกู้ไปให้สมาชิกกู้ต่อความหลากหลายของรายการที่เกิดจากการดำเนินงาน หากไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ หรือการกำหนดระบบบัญชีอย่างเหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของการบัญชีก็จะส่งผลต่อการดำเนินงานหรืออาจจะเกิดการทุจริตขึ้นได้ (ภาวิณี พูลเกิด, 2556)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกสถาบันการเงินบ้านคลองจ้ง ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 คน โดยเลือกจากตำแหน่งหน้าที่และผู้ที่มี ยอดทำรายการสูงแบบเจาะจง และกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันการเงินบ้านคลองจ้ง ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดการศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การเตรียมการสัมภาษณ์ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสัมภาษณ์เตรียมแบบสัมภาษณ์เตรียมอุปกรณ์การจดบันทึก หรืออัดเสียง เลือกพื้นที่ที่จะใช้สัมภาษณ์ 2) การเริ่มสัมภาษณ์ แนะนำตัวเองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ต่อกันแจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ 3) การสัมภาษณ์ ใช้แนวคำถามที่ได้เตรียมมาในแบบสัมภาษณ์ และ 4) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม บริเวณสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ลักษณะวิธีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตในชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของสถาบันการเงินชุมชน

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นให้เข้ากับกระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน พร้อมทั้งสอบถามข้อมูล ได้แก่ วิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงิน สภาพปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน

3.3 ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง เก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจงโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ

3.4 รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** เพื่อหาข้อเท็จจริงจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มา ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1.1 ด้านการจัดการองค์กร พบว่า สถาบันการเงินมีการเปิดรับสมาชิกตลอดทั้งปีทุกวันพุธ-วันศุกร์ มีการบริหารด้วยคณะกรรมการ มีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการแต่ละบุคคลและมีกฎระเบียบข้อปฏิบัติของสถาบันการเงินอย่างชัดเจนที่สมาชิกต้องปฏิบัติตาม

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างของคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง

ภาพที่ 2 แสดงการแบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

1.2 ด้านการเงิน พบว่า ด้านการเงิน สถาบันการเงินมีการรับฝากเงิน เงินหุ้น และปล่อยกู้เมื่อมีหลักทรัพย์ มีการจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ยืมอย่างมีระบบ และสมาชิกก็มีการนำเงินมาออมเป็นประจำ มีระเบียบแบบแผนทางการเงินอย่างดีและชัดเจน และมีการตรวจสอบบัญชีเป็นประจำทุกปี

ภาพที่ 3 แสดงสมุดรายงานการเงินประจำตัวของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน

ภาพที่ 4 แสดงสมาชิกนำเงินมาออมที่สถาบันการเงินชุมชน

1.3 ด้านบุคลากร พบว่า สถาบันการเงินมีกระบวนการทำงานของคณะกรรมการมาจากการคัดเลือกของสมาชิกในการเข้ามาทำงาน และมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนของคณะกรรมการ มีความโปร่งใสและสำนักงานพัฒนาชุมชนสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คณะกรรมการในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาสถาบันการเงิน

ภาพที่ 5 แสดงการทำงานของคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน

ภาพที่ 6 แสดงสมาชิกร่วมกันเลือกคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน

1.4 เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ปฏิบัติงาน พบว่า สถาบันการเงินมีเครื่องมือที่พร้อมในการทำงานของคณะกรรมการ และอุปกรณ์ที่เพียงพอกับคณะกรรมการและสมาชิก ยังขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยของระบบการเงิน ส่วนที่ทำการของสถาบันนั้นมีความพร้อมมั่นคงและถาวร

ภาพที่ 7 แสดงสถานที่ทำงานสถาบัน
การเงินชุมชน

ภาพที่ 8 แสดงอุปกรณ์ที่เพียงพอสถาบัน
การเงินชุมชน

1.5 องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร พบว่า สถาบันการเงินได้รับข่าวสารจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือข้อมูลทางการเงินที่ได้ไปศึกษาดูงาน มาถ่ายทอดความรู้ข่าวสารให้กับสมาชิก และหน่วยงานพัฒนาชุมชนให้การฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพความรู้ของสถาบันการเงิน หากมีกิจกรรมหรือข่าวสารความรู้ทางสถาบันการเงินก็จะมีแจ้งข่าวสารล่วงหน้า และแจ้งในที่ประชุมทุก ๆ ปี

ภาพที่ 9 แสดงการให้ความรู้แก่สมาชิกสถาบัน
การเงินชุมชน

ภาพที่ 10 แสดงสำนักพัฒนาชุมชนให้การฝึกอบรม
เพิ่มประสิทธิภาพความรู้ของสถาบันการเงิน

2. สภาพปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ปัญหาด้านคน พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการมีความเป็นระเบียบ สมาชิกให้ความร่วมมือกับสถาบัน และสมาชิกสถาบันการเงินจึงทำให้ไม่มีปัญหา แต่อาจมีปัญหาล็กน้อยบางสมาชิกบางคนที่ไม่มีความเข้าใจในกฎระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันการเงิน ในสมาชิกเงินกู้ที่ไม่ส่งเงินตามนัด

2.2 ปัญหาด้านงาน พบว่า การทำงานไม่ค่อยมีปัญหาเพราะคณะกรรมการปฏิบัติงานตามระเบียบและข้อบังคับของกลุ่ม ส่วนสมาชิกมีปัญหาบ้างเล็กน้อย ที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ทางคณะกรรมการก็ร่วมช่วยแก้ไขปัญหาคได้ สถาบันการเงินควรส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิก คณะกรรมการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

2.3 ปัญหาด้านวิธีการทำงาน พบว่า คณะกรรมการมีการทำงานกันอย่างเป็นระบบ ทำงานยึดตามหลักเกณฑ์ข้อระเบียบของสถาบันการเงิน และทุกคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง มีความล่าช้าในบางครั้ง อาจมีปัญหาบ้างแต่คณะกรรมการก็รับผิดชอบต่อนหน้าที่ได้ดี

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 การพัฒนาการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการบุคคล พบว่า มีการร่วมคิดร่วมทำ สมาชิกร่วมกันเลือกคณะกรรมการเข้ามาทำงาน ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสถาบันการเงิน แบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละบุคคลที่ชัดเจน

3.2 การพัฒนาวิธีการทำงานแบบการมีส่วนร่วม พบว่า สถาบันการเงินมีการดำเนินงานโดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมกันเป็นเจ้าของสถาบันการเงิน ให้สมาชิกมีการเสนอความคิดเห็นในทำงานของคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมในสถาบันการเงิน

3.3 การพัฒนาให้เกิดความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน พบว่า สถาบันการเงินสมาชิกทุกคนร่วมกันกำหนดข้อระเบียบร่วมกัน มีความเสมอภาคโดยใช้ระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่ม ให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่มอย่างเคร่งครัดเหมือนกันทุกคน

3.4 การพัฒนาให้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล พบว่า สถาบันการเงินมีการส่งเสริมให้สมาชิกสามารถกู้ยืมไปสร้างงาน สร้างรายได้ และมีการจัดประชุมสามัญประจำปี มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถาบันการเงินทุกคน และมีการพัฒนาโดยการประเมิน จัดทำหลักแผนตรวจสุขภาพกองทุนชุมชน

3.5 การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน พบว่า สถาบันการเงินมีการจัดสรรประโยชน์ให้สมาชิกในด้านการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษาให้กับโรงเรียน ทุนการศึกษาให้กับบุตรของสมาชิก ทุนผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก ให้กับสมาชิกและการให้ทุนในการใช้ประโยชน์ให้กับชุมชนและการปันผลเงินดอกตามหุ้นของสมาชิก

อภิปรายผล

1. วิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ด้านการจัดการองค์กร พบว่า ทางสถาบันการเงินมีการรับสมาชิกอยู่ตลอดเวลา บริหารงานด้วยคณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบการทำงานของแต่ละบุคคลและมีกฎระเบียบข้อปฏิบัติของสถาบันการเงิน 2) ด้านการเงิน พบว่า ทางสถาบันการเงินมีการรับฝากเงิน เงินหุ้น ปล่อยเงินกู้ มีแผนการจัดการด้านการเงินอย่างดี มีเพียงพอที่จะให้กับสมาชิกกลุ่มกู้ยืมอย่างมีระบบและมีความมั่นคงทางการเงิน 3) ด้านบุคลากร พบว่า มีการทำงานของคณะกรรมการมีความโปร่งใส คณะกรรมการมาจากการคัดเลือกของสมาชิกในการเข้ามาทำงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนมีการเสริมสร้างความรู้ให้กับคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน 4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ปฏิบัติงาน พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีเครื่องมือที่พร้อม และเพียงพอในการทำงานของคณะกรรมการ ยังขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยบ้าง ส่วนสถานที่ทำการสถาบันการเงินนั้นมีความพร้อมและมั่นคง และ 5) องค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสาร พบว่า ทางสถาบันการเงินจะมีการแจ้งข่าวสารล่วงหน้า และทางสถาบันจะได้รับข่าวสารจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และอบรมเพิ่มประสิทธิภาพความรู้จากสำนักงานพัฒนาชุมชน ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิฑูร สิมะประเสริฐ และคณะ ที่ศึกษาเรื่อง ศึกษาการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน บ้านห้วยเงาะ ตำบลทุ่งพลา อำเภอดอกพญา จังหวัดปัตตานี ที่พบว่า การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบ้านห้วยเงาะตำบลทุ่งพลา มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านส่งเสริมการออมเงินชุมชน ด้านการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ด้านการรับฝากเงินชุมชน ด้านการให้คำปรึกษาทางการเงินและ

ด้านสวัสดิการชุมชน ในภาพรวมนั้นมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนได้ให้ความร่วมมือและตระหนักเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการออมเงินเพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต (วิฑูร สิมะประเสริฐ และคณะ, 2564) อีกทั้ง ผลงานของ สฤณี อาชวานันทกุล และปัทมาวดี โพชนุกูล ได้ทำการศึกษาเรื่อง คู่มือองค์กรการเงินชุมชน: แนวทางการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน พบว่า แนวทางการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนมีหนึ่งหัวข้อที่น่าสนใจ คือ “งบดุล” ซึ่งงบดุลแสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง (ที่ต้องการทราบฐานะของกิจการ) ดังนั้น กลุ่มการเงินชุมชน ควรจัดตั้งงบดุลทุก ๆ เดือน เพื่อแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะของกลุ่มการเงินชุมชนในแต่ละเดือน สร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกของกลุ่มการเงินชุมชนว่ากลุ่มการเงินชุมชนมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส (สฤณี อาชวานันทกุล และปัทมาวดี โพชนุกูล, 2557)

2. สภาพปัญหาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ปัญหาด้านคน พบว่า คณะกรรมการทำงานอย่างเป็นระบบ แต่มีสมาชิกบางคนไม่เข้าใจ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของกลุ่ม ไม่ชำระดอกเบี้ยเงินกู้ตามระเบียบ จึงมีปัญหาบ้างเล็กน้อย 2) ปัญหาด้านงาน พบว่า การทำงานของคณะกรรมการปฏิบัติงานไม่มีปัญหา เพราะคณะกรรมการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ สมาชิกมีปัญหาบ้างเล็กน้อย ที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการสถาบันการเงินควรส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิก 3) ปัญหาด้านวิธีการทำงาน พบว่า การทำงานของคณะกรรมการมีการทำงานอย่างเป็นระบบ แต่มีความล่าช้าในบางครั้ง อาจมีปัญหาบ้างแต่คณะกรรมการทุกคนก็รู้หน้าที่เมื่อถึงเวลาการทำงาน แต่โดยรวมก็มีความพร้อมทุกอย่างในการทำงาน ดังที่ สายชล ปัญญชิต ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชนฯ พบว่า หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนหรือแม้แต่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ วงเล็บ (สทบ.) มีความพยายามที่จะพัฒนากองทุนชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย คือ ด้านบนเพื่อชุมชน/คนจน หรือที่รู้จักในชื่อการเงินขนาดเล็ก (Microfinance) การเงินฐานราก หรือการเงินชุมชน ที่มีการดำเนินการคล้ายกับธนาคารกสิกรของประเทศไทย (สายชล ปัญญชิต, 2555) อีกทั้งผลงานของ นิธิมา วิสุทธิดาภา ที่ได้ศึกษาเรื่อง การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการเงินชุมชน พบว่า การเงินชุมชนสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนระดับฐานรากสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินและสามารถนำเงินทุนไปต่อยอดเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่เข้มแข็ง อัตราดอกเบี้ยที่เข้าถึงประชาชน และความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคี และองค์กรการเงินรายย่อย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเงินชุมชน (นิธิมา วิสุทธิดาภา, 2563)

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง หมู่ที่ 4 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) การพัฒนาการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการบุคคล พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีการทำงานร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารของคณะกรรมการแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน 2) การพัฒนาวิธีการทำงานแบบการมีส่วนร่วม พบว่า สถาบันการเงินดำเนินงานโดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ สมาชิกส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการทำงานของคณะกรรมการ 3) การพัฒนาให้เกิดความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน พบว่า สถาบันการเงินสมาชิกทุกคนได้รับความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน ใช้ระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่ม ให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่มอย่างเคร่งครัดเหมือนกันทุกคน 4) การพัฒนาให้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีการจัดประชุมทุกสิ้นปี มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกคณะกรรมการสถาบันการเงินทุกคน และมีการ

พัฒนาโดยประเมิน ตรวจสอบสภาพกองทุนชุมชนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน และ 5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ พบว่า สถาบันการเงินจะมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกทุก ๆ ปี และปันผลเงินดอกให้กับสมาชิกที่มีการออมไว้ที่สถาบันการเงินชุมชนเป็นประจำ ดังที่ พระมหาประยูร ธีรวโร ได้ศึกษาเรื่องวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า วิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีเพราะวิสัยทัศน์เป็น Roadmap ให้ทุกคนในสถานศึกษาได้ใช้เป็นประทีปนำทางในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่แท้จริงนั้นจะต้องมีกระบวนการสื่อสารของวิสัยทัศน์ครบทั้ง 3 มิติ คือ คิดได้ (การสร้างวิสัยทัศน์) สื่อเป็น (การเผยแพร่วิสัยทัศน์) และโน้มน้าวให้มีการปฏิบัติล่วงหน้า (การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์) พร้อมทั้งมีการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบด้วย (พระมหาประยูร ธีรวโร, 2565) ทั้งนี้ ชุมชนจะได้ประโยชน์จากการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินมีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ คือ ร่วมกันบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นไปในทางเดียวกัน ป้องกันการสูญหายของเงินทุนในหมู่บ้าน/ชุมชน 2) แก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน และลดภาระเรื่องหนี้สินของครัวเรือนโดยการเพิ่มขีดความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนมีเงินทุนเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องกู้ยืมหลายกองทุน/หลายสัญญา และ 3) ชุมชนมีการจัดสวัสดิการครอบคลุมและทั่วถึง (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง วิเคราะห์องค์ความรู้ใหม่โดยมีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน บ้านคลองจ้ง ดังนี้ การพัฒนาการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการบุคคล การพัฒนาวิธีการทำงานแบบการมีส่วนร่วม การพัฒนาให้เกิดความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน การพัฒนาให้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล และการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) วิธีการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ประกอบด้วย การจัดการองค์กร การเงิน บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ และองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร 2) ปัญหาการดำเนินงาน ได้แก่ ปัญหาด้านคนงาน และวิธีการทำงาน และ 3) แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ วิธีการทำงาน แบบมีส่วนร่วม สร้างความเสมอภาค พัฒนาขีดความสามารถบุคคล และการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ โดยมีข้อเสนอแนะต่อสถาบันการเงินชุมชน ดังนี้ 1) ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและ คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน 2) ควรมีการตรวจสอบรายการสถาบันการเงินทุกเดือน และ 3) เปิดโอกาส ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะต่อชุมชน ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ หรือ วิทยากรที่มีความรู้เรื่องสถาบันการเงินชุมชน มาให้ความรู้แก่สมาชิกสถาบันการเงิน และ 2) ควรให้มี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเข้ามาผลักดันสถาบันการเงินชุมชนให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน ดังนี้ 1) ควรให้มีการเพิ่มความรู้แก่คณะกรรมการ และสมาชิกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และ 2) ควร ให้มีการช่วยเหลือสิ่งต่างๆ ที่ทางสถาบันการเงินชุมชนยังขาดแคลนอยู่จากหน่วยงานที่สนับสนุนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอแนะแนวทางเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ตำบลนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ควรจะมีการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านคลองจ้ง ตำบลนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). แนวทางการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน (ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน). เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/7wbUr>
- นิชธิมา วิสุทธิอาภา. (2563). การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการเงินชุมชน. ใน รายงานการทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการเงินชุมชน. มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- พงษ์นรินทร์ อัสวเศรษฐี และคณะ. (2541). กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่ายกรม การพัฒนาชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.gotoknow.org/posts>
- พระมหาประยูร ธีรวโร. (2565). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารบวรสหการศึกษา และมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 33-40.
- ภาวิณี พูลเกิด. (2556). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน: การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการบัญชี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยุทธชัย สุกุลพุทธิ. (2552). การเป็นสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน : กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิฑูร สิมะประเสริฐ และคณะ. (2564). ศึกษาการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบ้านห้วยเงาะ ตำบลทุ่งพลา อำเภอดงหลวง จังหวัดปัตตานี. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 8(4), 103-117.
- สฤณี อาชวานันทกุล และปัทมาวดี โพชนุกูล. (2557). คู่มือองค์กรการเงินชุมชน: แนวทางการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สายชล ปัญญิต. (2555). การพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชน. วารสารวิทยบริการ, 23(3), 148-163.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. (2560). กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่าย. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/N2sru>

บทความวิจัย

ครุหมอปี่ : พิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11

ตำบลหนองหงส์ อำเภอนาทม จังหวัดนครราชสีมา*

KHRUE MOR PI: RITUAL AND BELIEF OF KHRUE MOR PI IN BAN NA TO THAEM,
VILLAGE NO.11, NONG HONG SUB-DISTRICT, THUNG SONG DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กัญญาพัชร รัตนพันธุ์

Kanyapad Rattanaphan

สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร

Sutira Chairuksa Ngoenthaworn

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Dumrongwattana

บุญยิ่ง ประทุม

Boonying Prathum

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

Phramaha Hansa Dhammahaso

พระมหาดวงทิพย์ ปรียติธาริ

Phramaha Duangthip Pariyattidhari

พระปรามโทย์ พันธพัฒน์

Phra Pramote Pantapat

พระวุธ สุขเมโธ

Phra Woot Sumedho

จักรกฤษ เลิศลัษ

Chakkrit Loeslap

ทศพร คุ่มภัย

Thotsaporn Koompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ และเพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สืบทอดครุหมอปี่บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอนาทม จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มผู้ทรงครุหมอปี่หลัก จำนวน 1 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรอง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้ทรงครุหมอปี่สำรอง จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน 3 คน 4) กลุ่มที่สนใจร่วมพิธีกรรมเป็นประจำ จำนวน 5 คน 5) กลุ่มผู้ที่สืบทอดครุหมอปี่ จำนวน 3 คน พิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอนาทม จังหวัดนครราชสีมา ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) พิธีกรรมการอัญเชิญครุหมอปี่ พบว่า จะต้องเตรียมอุปกรณ์ในการบูชาไม่ว่าจะเป็น ดอกไม้ ธูป เทียน เพื่อนำมาทำพิธี ขั้นตอนแรกในการทำพิธี เราจะต้องทำพิธีการอัญเชิญก่อน เพื่อเป็นการขับชานวิญญานให้ครุหมอปี่มาประทับร่าง เนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงจะต้องมีครุ แล้ว

* Received 10 November 2023; Revised 15 December 2023; Accepted 20 December 2023

เริ่มทำการเป่าปี่กาหลอเป็นขั้นตอน ต่อไป 2) พิธีกรรมการรักษาคนถูกของให้หายเจ็บป่วย พบว่า ความเชื่อในเรื่องครุหมอปี่ในวงกาหลอเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย คนในสมัยก่อนบางกลุ่มจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะคนในสมัยก่อนถือว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะช่วยคุ้มครอง และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การตั้งให้กินของครุหมอปี่จะตั้งปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วงเดือนห้า และเดือนสิบตามธรรมเนียมของคนโบราณ

คำสำคัญ: ครุหมอปี่, พิธีกรรม, ความเชื่อ

Abstract

The aims of this research were to study the ritual and belief of Khru Mor Pi and study the guidelines of conservation and inheritance of Khru Mor Pi from a case study in Ban Na To Thaem of Village No.11, Nong Hong Sub-district, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province. Key informants consisted of 1) The main informant, which was the first group that consisted of one spirit medium, 2) The secondary informants, which was the second group that consisted of three spirit medium reservists, 3) The group of three ritual organizers, 4) The group of five people who were interested in regularly participating with the ritual, and 5) The three successors of Khru Mor Pi. Ritual and belief of Khru Mor Pi in Ban Na To Thaem, Village No.11, Nong Hong Sub-District, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province used interview forms to collect data and analyze the data with descriptive analytics. The results showed that: 1) The ritual of conjuring Khru Mor Pi found that the preparation of worshipping must have prepared flowers, joss sticks, and candles to organize the ritual. In the first step of the ritual, there must have been the conjuring to summon the spirit of Khru Mor Pi to dwell in the medium because all sacred things must have had their teachers. After that, the oboe of the Kalor band would have been played. 2) The ritual of curing the sickness from the victim of black magic found that the belief of Khru Mor Pi in the Kalor band pertained to sickness. The people in ancient times emphasized this matter because they believed these sacred things helped protect and anchor their minds. The offering for Khru Mor Pi was conducted two times per year, during the fifth and tenth lunar months, according to the traditions of the ancient people.

Keywords: Khru Mor Pi, Ritual, Belief

บทนำ

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปิศาจ ดังนั้น เมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น ฝนตก พายุร้อน พายุฝน แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาทภัยต่าง ๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มีความอิทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนาจประโยชน์ แต่บางเหตุการณ์ก็เป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง เพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม หรือศาสนาเกิดขึ้น (สุวนันท์ อินทร, 2556)

ครั้งโบราณกาลมา ไม่มีใครบรรเลงเพลงกาหลอในเวลาปกติ เพราะนี่ คือ มโหรีของความเศร้าที่ใช้เล่นกันในงานศพหรือในขบวนส่งศพไปสู่เมรุ สำเนียงของเพลงปี่พริ่งใส ไหวสละท้าน แต่ฟังดูแล้วเศร้าสร้อย วังเวง เสียงอันเศร้าสร้อยน่าละห้อยใจนี้ จะทำให้คนที่ยังอยู่อาวรณ์ถึงคนที่จากไป และมีจิตมุ่งมั่นในการทำบุญอุทิศ

กุศลให้ผู้ล่วงลับไปสู่ชาติภพที่สงบเย็น กาหลอเป็นดนตรีพื้นบ้านของภาคใต้ตอนกลางแถบกระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง เป็นที่นิยมกันมาตั้งครั้งบุราณ เมื่อมีงานศพ 'กาหลอ' เป็นมโหรีศพหนึ่งเดียวที่ขาดไม่ได้ 30-40 ปีที่ผ่านมา กาหลอค่อย ๆ ถูกกลบ汰หายไปตามเงื่อนไขแวดล้อมของยุคสมัย ก่อนจะมาเป็นดนตรีขับขานวิญญาณของชาวโลก นิทานปรัมปราเกี่ยวกับที่มาของดนตรีกาหลอเล่าย้อนขึ้นไปถึงสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า เมื่อครั้งที่พระพรหมถูกตัดเศียร พระอิศวรตรัสว่า พระพรหมนี้มีฤทธิ์และอนุภาพมาก เฉพาะเศียรถ้าไว้กลางอากาศ อากาศจะลุกเป็นไฟ ถ้าไว้ในดิน ดินจะกลายเป็นมหาสมุทร เพราะวิญญาณนั้นประจำอยู่ที่ศีรษะ และไม่มีอะไรจะมาบังคับวิญญาณพระพรหมได้ พระอิศวรจึงจัดชุมนุมเทวดาทุกหมู่เหล่ามาพร้อมกัน จัดตั้งดนตรีคณะหนึ่งไว้สำหรับบังคับวิญญาณพระพรหม และวิญญาณมนุษย์รวมทั้งสัตว์ทั้งหลายสืบไป เทวดาทั้งหลายเห็นพ้องต้องกันจึงจัดตั้งวงมโหรีขึ้นในชั้นสรวงสวรรค์ มีเทวดาที่เข้าร่วมวง คือ พระอินทร์ เป็นผู้ถือหมอน้ำมนต์ พระนารายณ์เป่าปี่ พระยมตีฆ้อง พระพายตีทวน ดนตรีวงนี้มีชื่อว่า กาหลอ เมื่อเสร็จจากการแห่เศียรพระพรหมเข้าสู่โกฏิจุฬามณีแล้วพระอิศวรตรัสว่า ดนตรีเนรมิตชุดนี้เก็บไว้ในสรวงสวรรค์ไม่ได้ จึงสั่งให้พระวิษณุกรรมเอาลงไปมอบให้มนุษย์ในเมืองกะรีนคระราช ผู้ที่รับไว้ชื่อนายบุญ เป็นที่น่ายศรัยเมื่อเขารับปี่มาแล้วก็สามารถเป่าได้ทันที ส่วนคนตีทวน เมื่อรับทวนมาก็ได้ทำตามจังหวะเพลงปี่ ส่วนคนตีฆ้องก็ได้ทำตามจังหวะเพลงทวน จึงได้เรียกดนตรีคณะนี้ว่า พรคพวกตาบุญขุนปี่ และผีพายกาหลอ สืบ 'ครุหมอปี่' มาตราบถึงทุกวันนี้ (ดำรง ฐานดี, 2551)

ตำนานเล่าว่า ปีกาหลอเกิดในสมัยพุทธกาล ซึ่งไม่ระบุว่าเป็นพระพุทธเจ้าองค์ใดนัยว่า พระพุทธเจ้าทรงดำริให้มีขึ้นมา เพื่อใช้แห่เศียรของพระพรหมต่อมาพระพุทธเจ้าเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามจึงให้พุทธศาสนิกชนนำมาใช้ และถือเป็นพระเพณีสืบมา บางตำนานเล่าว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ให้กำเนิดปีกาหลอเพื่อใช้โคมแห่หน้าและแห่ศพในพิธีทางศาสนา เมื่อพระองค์ทรงคิดปีกาหลอขึ้นแล้ว ครั้งแรกยังไม่มีเพลงบรรเลง พระพุทธเจ้าจึงให้พระพุทธรูปสาวกจำนวน 12 องค์ช่วยกันคิดค้นประดิษฐ์เพลงถวาย องค์ละ 1 เพลงปีกาหลอจึงมีเพลงบรรเลงต่อมา ในตำบลคูเต่ามีชุมชนบ้านหัวควายซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่ง ติดกับคลองอู่ตะเภาชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการประมง มีความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ อาทิ การไหว้ตายาย การเข้าทรงโรงครู การนับถือทวด การนับถือตาหามาน รวมถึงการแสดงกาหลอด้วย วงกาหลอที่มีชื่อเสียงในตำบล คือ วงกาหลอคณะศิษย์หลวงตากง ซึ่งมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นมรดกร่วมของชุมชนที่กำลังสูญหายไป มีรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงเฉพาะ มีหลักปฏิบัติเคร่งครัดเพราะถือว่ากาหลอเป็นดนตรีประเภทที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ใช้เฉพาะงานศพเท่านั้น อีกทั้งบรรเลงเพลงกาหลอยังเป็นคติเตือนใจให้ผู้คนทำแต่ความดี เสียใจปีทำให้จิตใจสงบเยือกเย็น มีสติ และระลึกถึงคุณงามความดีของผู้เสียชีวิต ซึ่งกาหลอหลวงตากงเป็นปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีกาหลอให้แก่เยาวชนในชุมชนอีกด้วย (ธนภัทร์ ไกรเทพ และสุพจน์ยุคลธรรวศ์, 2555)

จากการศึกษาเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงในสมัยนี้ครุหมอปี่ได้เลิกละหายไปจากสังคมปัจจุบัน แต่ยังคงมีผู้เฒ่าผู้แก่บางส่วนที่ยังคงสืบทอดพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ไว้อย่างเช่นชาวบ้านในหมู่บ้านนาโตะแถมบางส่วนยังคงสืบทอดไว้ ครุหมอปี่เป็นส่วนหนึ่งในวงกาหลอที่เป็นวงดนตรีพิธีกรรมของภาคใต้ซึ่งในอดีตใช้ทั้งงานมงคลและอวมงคล แต่ปัจจุบันใช้เฉพาะงานอวมงคล วงกาหลอมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นมรดกร่วมของชุมชนที่กำลังสูญหายไป มีรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงเฉพาะ มีหลักปฏิบัติเคร่งครัดเพราะถือว่ากาหลอเป็นดนตรีประเภทที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ ใช้เฉพาะงานศพเท่านั้น อีกทั้งเพลงครุหมอปี่ที่ใช้บรรเลงกาหลอยังเป็นคติเตือนใจให้ผู้คนทำแต่ความดี เสียใจปีทำให้จิตใจสงบเยือกเย็น มีสติ คนที่จะมาทำหน้าที่ในการเป็นหมอปี่นั้นต้องมีจำนวนลดน้อยลง ซึ่งหมอปี่มีความสำคัญต่อทุก ๆ พิธีกรรมอย่างมาก จึงทำให้มีครุหมอปี่ไว้สืบทอดบางส่วนในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้หมอปี่ในการประกอบพิธีกรรมตามความต้องการของผู้คนในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สืบทอดครุหมอปี่บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ครุหมอปี่ : พิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 กลุ่มผู้ทรงครุหมอปี่หลัก จำนวน 1 คน เลือกจากผู้ทรงและมีความรู้เกี่ยวกับครุหมอปี่
- 1.2 กลุ่มผู้ทรงครุหมอปี่สำรอง จำนวน 3 คน เลือกจากผู้มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของครุหมอปี่ และผู้ที่สามารถทำหน้าที่แทนผู้ทรงได้
- 1.3 กลุ่มผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน 3 คน เลือกจากผู้มีทักษะความรู้เกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ ของครุหมอปี่
- 1.4 กลุ่มที่สนใจร่วมพิธีกรรมเป็นประจำ จำนวน 5 คน เลือกจากผู้ที่มีความสนใจ ศรัทธาและมีความเลื่อมใส

- 1.5 กลุ่มผู้ที่สืบทอดครุหมอปี่ จำนวน 3 คน เลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมพิธี

2. ปรับเปลี่ยนเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ดังนี้ เพิ่มเติม

- 2.1 ศึกษาการสร้างเอกสารการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
- 2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัยและผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็นแนวทางตามประเด็นการศึกษา
- 2.3 นำเครื่องมือสร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหาและความถูกต้อง
- 2.4 นำเครื่องมือและแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นที่ได้รับการเห็นชอบจากอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากเอกสาร หนังสือ บทความ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- 3.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อใช้เก็บข้อมูล
- 3.4 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลเอง
- 3.5 กำหนดเวลา สถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูล และตรวจสอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้อง
- 3.6 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตในประเด็นที่กำหนดเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ กรณีศึกษา : พิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ บ้านนาโตะแถม หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกจากผู้ที่มีความรู้ โดยจำแนก

ข้อมูลแต่ละกลุ่มตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยวางไว้ และหลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

พิธีกรรม

1. พิธีกรรมการอัญเชิญครุหมอปี่

พิธีกรรมการอัญเชิญครุหมอปี่จะต้องเตรียมอุปกรณ์ในการบูชาไม่ว่าจะเป็น ดอกไม้ ธูป เทียน เพื่อนำมาทำพิธี ขั้นตอนแรกในการทำพิธี เราจะต้องทำพิธีการอัญเชิญก่อนเพื่อเป็นการขับขานวิญญานให้ครุหมอมารประทับร่าง เนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงจะต้องมีครุ แล้วเริ่มทำการเป่าเป็นขั้นตอนต่อไป การอัญเชิญครุหมอปี่นั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นสิ่งที่มิครุ (ราชบัณฑิตสถาน, 2546) บุคคลที่เป็นร่างทรงในวงกาหลอได้นั้นจะต้องไม่เป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับหัวใจ เพราะอาจจะทำให้อันตรายและเสียชีวิตได้

2. พิธีกรรมการรักษาคนถูกของให้หายเจ็บป่วย

ความเชื่อในเรื่องครุหมอปี่ในวงกาหลอเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย คนในสมัยก่อนบางกลุ่มจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะคนในสมัยก่อนถือว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะช่วยคุ้มครอง และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การตั้งให้กินของครุหมอปี่จะตั้งปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วงเดือนห้าและเดือนสิบตามธรรมเนียมของคนโบราณ ในสมัยก่อนโรคบางอย่างรักษาโดยหมอบ้านไม่หาย ก็จะหันมารักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ การที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้อยู่ข้างกาย ถึงแม้จะไม่เห็นเป็นตัวเป็นตนแต่น้อย ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยปกป้องรักษาและคุ้มครองตัวเราให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงคนที่ปวดขาไม่สามารถมาทำการรักษา

ความเชื่อของครุหมอปี่

1. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปีของกาหลอในครุหมอปี่

ความเชื่อเกี่ยวกับปีของกาหลอในครุหมอปี่มีมาตั้งแต่สมัยอดีต ผู้เฒ่าผู้แก่จะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือตามความเชื่อของคนในสมัยก่อน (พระมหามานัสวี ฐิตธมโม, 2564) การเป่าปีกาหลอจะเป่าแบบสุมสี่สุมห้าไม่ได้ จะต้องเป่าให้เป็นทำนอง เนื่องจากอาจจะทำให้เราเกิดอันตรายต่อชีวิตของเราหรือจะมีสิ่งไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ ที่ไหนมีวงกาหลอแสดงว่าที่นั้นมีงานอวมงคล งานศพ วงกาหลอจะมีในภาคใต้และมีในงานศพเท่านั้น วงกาหลอนั้นจะมีแต่เพศชาย เนื่องจากในสมัยก่อนจะเห็นว่าผู้หญิงเป็นเพศที่กลัวในเรื่องไสยศาสตร์เป็นอย่างมาก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการทำพิธีเกี่ยวกับปีในวงกาหลอ

2. ความเชื่อที่เกี่ยวกับกลองทอนของครูหมอปี่

ความเชื่อที่เกี่ยวกับกลองทอนของครูหมอปี่กลองทอนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในวงกาหลอ วงกาหลอนั้นกลองทอนจะมีความจำเป็นเป็นอย่างมากเนื่องจากกลองทอนเป็นเครื่องควบคุมจังหวะในการเป่าปี่ในวงกาหลอ เป็นกลองที่ใช้ในพิธีกรรมครูหมอปี่ที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเป็น กลองที่ใช้ในวงที่เน้นเกี่ยวกับงานพิธีกรรมและความเชื่อ เช่น วงกาหลอ วงมโนราห์ กลองทอนจะชิงด้วยหนังสือทั้ง 2 หน้า ตีสลับซ้ายขวาเพื่อให้เกิดเสียงและทำนอง จะเป็นเครื่องควบคุมจังหวะให้กับเครื่องดนตรีชนิดอื่นในวงกาหลอ กลองทอนนี้จะใช้ในงานพิธีกรรม ไม่นิยมใช้ในวงดนตรีสากล (ชัยพร วิชชาวุธ, 2530) กลองทอนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับปี่ คือ ห้ามนำกลองทอนไปลอดราวผ้า ใต้ถุนเรือน หรือห้ามปล่อยให้ผู้อื่นเดินข้ามถ้าไม่นั้นอาจจะมิโทษหรือประสบเหตุอันไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงการจัดเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงกาหลอโดยมีกลองทอนเป็นเครื่องดนตรีประกอบ

3. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดเป่าปี่กาหลอในครูหมอปี่

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดเป่าปี่กาหลอในครูหมอปี่ก่อนที่จะเริ่มการเป่าจะต้องมีการไหว้ครู เพื่อบอกกล่าวก่อนที่จะเป่าและควรเป่าให้เป็นทำนองจังหวะ การเป่ามีหลากหลายวิธีแต่ละบุคคลจะมีเทคนิคการเป่าที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามความถนัด แต่การเป่านั้นจะต้องเป่าอย่างเป็นทำนอง เป็นบทเพลงเพื่อความไพเราะ และน่าฟัง การฝึกหัดเป่าจะต้องมีใจรักในการเป่า รวมไปถึงการเป่าจะเป่าแบบสู่มสู่มสู่มสู่มสู่มไม่ได้ และการออกลม ถ้าเราไม่มีจังหวะในการออกลมอาจทำให้เราหายใจไม่ทันและอาจเสียชีวิต การฝึกหัดเป่าปี่ในวงกาหลอนั้นจะต้องเป่าเป็นทำนองเพลงที่โศกเศร้าเช่น เพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงการเป่าปี่ในวงกาหลอ

แนวทางการอนุรักษ์สืบทอดครูหมอปี่

1. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของครูหมอปี่ในวงกาหลอทำได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการหมั่นศึกษา ทำความเข้าใจ ในเรื่องของทักษะการเป่า หมั่นทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับครูหมอปี่ว่ามีอะไรบ้างอย่างเช่น หมั่นเพิ่มทักษะความรู้ให้กับผู้นำหรือผู้ที่ประกอบพิธี ช่วงไหนควรปฏิบัติอย่างไร อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีมีอะไรบ้าง เป็นต้น

2. สรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เราจะเลือกผู้นำไม่ว่าจะเป็นการเลือกผู้นำในด้านใด ๆ คือ เราต้องเลือกผู้นำที่มีความรู้ ผู้นำที่มีประสบการณ์ สามารถทำให้บุคคลอื่นเชื่อมั่นในตัวเขาว่าเขาสามารถทำในเรื่องนั้น ๆ ได้ อย่างเช่นในเรื่องครุหมอปี่นี้ ก็เลือกผู้นำที่มีประสบการณ์ที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ เลือกผู้นำที่มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบทอดสู่คนรุ่นหลังต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นตำรา หนังสือ หรือจากผู้ที่มิประสบการณ แต่การที่เรารวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มิประสบการณ เราจะได้ข้อมูลความรู้ที่มากกว่าตำราหรือหนังสือต่าง ๆ เนื่องจากประสบการณเป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมามากจะได้เรียนรู้ในทางที่เป็นจริงและปฏิบัติให้เห็นออกมาอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว แต่การที่เราเรียนรู้มาจากตำรานั้นเราจะต้องนำมาวิเคราะห์และตีความอีกครั้งเพื่อที่จะได้เห็นออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น (ชลภัส วังษ์ประเสริฐ, 2551)

4. ส่งเสริมการเผยแพร่

การส่งเสริมการเผยแพร่ในสมัยก่อนยังไม่มีสังคมโลกโซเชียล จะประชาสัมพันธ์โดยการเรียนรู้และทำความเข้าใจ บอกกล่าวกันไปปากต่อปาก แต่ในสมัยนี้การส่งเสริมการเผยแพร่เราสามารถทำได้หลากหลายวิธีไม่ว่าจะถ่ายทอดโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ผ่านทางโซเชียล สื่อออนไลน์ ทำเป็นคลิปวิดีโอ ชักชวนให้หันมาสนใจหันมาให้ความสำคัญ รวมไปถึงทำสื่อวีดิโอหรือหนังสือตำราเพื่อนำไปจัดวางที่ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจเพื่อสืบทอดต่อไป

5. สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า

การสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า คือ เราต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ได้เข้ามาทำความเข้าใจ ได้เข้ามาศึกษาเมื่อพิธีกรรมในช่วงเดือนห้าและเดือนสิบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ รวมไปถึงจะต้องวางแผนการศึกษาและเรียนรู้อย่างละเอียดโดยใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อง่ายต่อการศึกษา และร่วมสืบทอดเพื่อไม่ให้สูญหายต่อไป (ชัยพร วิชชาวุธ, 2530)

อภิปรายผล

พิธีกรรม

1. พิธีกรรมการอัญเชิญครุหมอปี่ พบว่า พิธีกรรมการอัญเชิญครุหมอปี่จะต้องเตรียมอุปกรณ์ในการบูชาไม่ว่าจะเป็น ดอกไม้ ธูป เทียน เพื่อนำมาทำพิธี ขั้นตอนแรกในการทำพิธี เราจะต้องทำพิธีการอัญเชิญก่อนเพื่อเป็นการขับขานวิญญานให้ครุหมอปี่ประทับร่าง การอัญเชิญครุหมอปี่นั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นสิ่งที่มิรู้ ครุหมอปี่เป็นค่านิยมที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน และสิ่งเหล่านี้ยังคงสืบทอดมาสู่บุตรหลานในปัจจุบัน

2. พิธีกรรมการรักษาคนถูกของให้หายเจ็บป่วย พบว่า ความเชื่อในเรื่องครุหมอปี่ในวงกาหลอเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย คนในสมัยก่อนบางกลุ่มจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะคนในสมัยก่อนถือว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะช่วยคุ้มครอง และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในสมัยก่อนโรคบางอย่างรักษาโดยหมอบ้านไม่หาย ก็จะหันมารักษาด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ การที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้อยู่ข้างกาย ถึงแม้จะไม่เห็นเป็นตัวเป็นตนแต่อย่างน้อย ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยปกป้องรักษาและคุ้มครองตัวเราให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทรงคุณ จันทจร และปิติ แสนโคตร ที่ศึกษาเรื่อง การรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีเหยาของชาว ผู้ไทย: ศึกษากรณีชาวผู้ไทยอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหารสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พบว่า การรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีเหยาของชาวผู้ไทยในอำเภอหนองสูงมีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการรักษาผู้ป่วยในอนาคตได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

และการสะท้อนความเป็นจริงของผู้ป่วยทั้งหมดในชุมชน จึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้ในกระบวนการรักษาผู้ป่วย (ทรงคุณ จันทจร และปิติ แสนโคตร, 2540)

ความเชื่อของครุหมอปี่

1. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปีของกาหลอในครุหมอปี่ พบว่าความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปีของกาหลอในครุหมอปี่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตซึ่งเป็นความเชื่อที่ยอมรับและยึดถือปฏิบัติกันมา ผู้เฒ่าผู้แก่จะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือตามความเชื่อของคนในสมัยก่อน ที่ไหนมีวงกาหลอแสดงว่าที่นั่นมีงานอวมงคล งานศพ วงกาหลอจะมีในภาคใต้และมีในงานศพเท่านั้น การใช้ปีก็ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดไม่เช่นนั้นจะทำให้เกิดอันตรายตามมาได้

2. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกลองทนของครุหมอปี่ พบว่า ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกลองทนของครุหมอปี่กลองทนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในวงกาหลอ เป็นกลองที่ใช้ในพิธีกรรมครุหมอปี่ที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเป็น กลองทนจะชิงด้วยหนังสัตว์ทั้ง 2 หน้า ตีสลับซ้ายขวาเพื่อให้เกิดเสียงและทำนองเสียงที่เกิดจากกลองทนจะเป็นเสียงทุ้ม จะเป็นเครื่องควบคุมจังหวะให้กับเครื่องดนตรีชนิดอื่นในวงกาหลอ กลองทนนี้จะใช้ในงานพิธีกรรม ไม่นิยมใช้ในวงดนตรีสากล กลองทนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับปี คือ ห้ามนำกลองทนไปลอดราวผ้า ใต้ถุนเรือน หรือห้ามปล่อยให้ผู้อื่นเดินข้ามถ้าไม่นั้นอาจจะมีโทษหรือประสบเหตุอันไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้

3. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดเป่าปีกาหลอในครุหมอปี่ พบว่า ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดเป่าปีกาหลอในครุหมอปี่ ก่อนที่จะเริ่มการเป่าจะต้องมีการไหว้ครูเพื่อบอกกล่าวก่อน และแสดงตนเพื่อที่จะเป่าและควรเป่าให้เป็นทำนองจังหวะยาวติดต่อกัน การเป่ามีหลากหลายวิธีแต่ละบุคคลจะมีเทคนิคการเป่าที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามความถนัด แต่การเป่านั้นจะต้องเป่าอย่างเป็นทำนอง เป็นบทเพลงเพื่อความไพเราะ และน่าฟัง การฝึกหัดเป่าปีในวงกาหลอนั้นจะต้องเป่าเป็นทำนองเพลงที่โศกเศร้าเช่น เพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น ตามที่ปานตา ศรีคง ได้ศึกษาเรื่องพิธีกรรม และความเชื่อดนตรีกาหลอ ครุสมพงศ์ บุญมาเกิด พบว่า ชีวิตคนไทยในอดีตมีความผูกพันกับดนตรีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เพราะการผ่านช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตของคนไทยล้วนมีพิธีกรรมเข้าไปเกี่ยวข้อง และมักจะปรากฏการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ อยู่ด้วยเสมอ ซึ่งดนตรีที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ จะมีความขลังและมีความศักดิ์สิทธิ์ (ปานตา ศรีคง, 2560)

แนวทางการอนุรักษ์สืบทอดครุหมอปี่

1. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของครุหมอปี่ในวงกาหลอทำได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการหมั่นศึกษา ทำความเข้าใจ ในเรื่องของทักษะการเป่า หมั่นทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับครุหมอปี่ว่ามีอะไรบางอย่างเช่น หมั่นเพิ่มทักษะความรู้ให้กับผู้นำหรือผู้ที่ประกอบพิธี ช่วงไหนควรปฏิบัติอย่างไร อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีมีอะไรบ้าง เป็นต้น

2. สรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า การสรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเราจะเลือกผู้นำไม่จะเป็นการเลือกผู้นำในด้านใด ๆ คือ เราต้องเลือกผู้นำที่มีความรู้ ผู้นำที่มีประสบการณ์ สามารถทำให้บุคคลอื่นเชื่อมั่นในตัวเขาว่าเขาสามารถทำในเรื่องนั้น ๆ ได้ อย่างเช่นในเรื่องครุหมอปี่ ก็เลือกผู้นำที่มีประสบการณ์ที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ เลือกผู้นำที่มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้เพื่อสืบทอดสู่คนรุ่นหลังต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า การรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมได้หลากหลายไม่จะเป็นตำรา หนังสือ หรือจากผู้ที่มิประสบการณ์ แต่การที่เรารวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ เราจะได้ข้อมูลความรู้ที่มากกว่าตำราหรือหนังสือต่าง ๆ เนื่องจากประสบการณ์เป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมาจะได้เรียนรู้ในทางที่เป็นจริงและปฏิบัติให้เห็นออกมามีเป็นรูปธรรมแล้ว แต่การที่เราเรียนรู้มาจากตำรานั้นเราจะต้องนำมาวิเคราะห์และตีความอีกครั้งเพื่อที่จะได้เห็นออกมามีเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4. ส่งเสริมการเผยแพร่ พบว่า การส่งเสริมการเผยแพร่ในสมัยก่อนยังไม่มีสังคมโลกโซเชียล ประชาสัมพันธ์โดยการเรียนรู้และทำความเข้าใจ บอกกล่าวกันไปปากต่อปาก แต่ในสมัยนี้การส่งเสริมการเผยแพร่

เราสามารถทำได้หลากหลายวิธีไม่ว่าจะถ่ายทอดโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ผ่านทางโซเชียล สื่อออนไลน์ ทำเป็นคลิปวิดีโอชักชวนให้หันมาสนใจหันมาให้ความสำคัญ รวมไปถึงทำสื่อวิดีโอหรือหนังสือตำราเพื่อนำไปจัดวางที่ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจเพื่อสืบทอดต่อไป

5. สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า พบว่า การสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า คือ เราต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ได้เข้ามาทำความเข้าใจ ได้เข้ามาศึกษาเมื่อพิธีกรรมในช่วงเดือนห้าและเดือนสิบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ รวมไปถึงจะต้องวางแผนการศึกษาและเรียนรู้อย่างละเอียดโดยใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อง่ายต่อการศึกษา และร่วมสืบทอดเพื่อไม่ให้สูญหายไป ตามการศึกษาของวรรณกร พลพิชัย และเจตนา อินยะรัตน์ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการสืบทอดครุหมอนร่าและนร่าโรงครู ในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนร่าและนร่าโรงครูมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวภาคใต้ตั้งแต่เกิด เริ่มเติบโต การ ตา เนินชีวิตประจําวัน แต่งงาน จนกระทั่งตาย ทุกช่วงเหตุการณ์สำคัญของชีวิตจะต้องมีการทําพิธีเช่นไหว้บอกกล่าวแก่ตา ยาย เช่น เมื่อมีการเกิดใหม่ก็ต้องมีการทําพิธีขึ้นเปล ก่อนไปคลอดต้องมีการบนบาน (ภาค) แก่หม่อมแม่ทาน เพื่อให้ช่วย ค้มครองให้การคลอดนั้นปลอดภัยทั้งแม่และลูก คนแต่งงานใหม่ต้องมีการทําพิธีเข้าโรงครู (แก่ผัวสาวเมียสาว) หรือเมื่อเด็กเติบโตจนกระทั่งเดินได้ร่างกายแข็งแรง ก็ต้องมีการเช่นไหว้ที่เรียกว่า “ขึ้นเรือนลงล่าง” ซึ่งเป็นเหมือนการบนบานแก่ตายาย หรือครุหมอให้ช่วยค้มครองดูแลให้เด็กแข็งแรง ไม่พิการ เป็นต้น (วรรณกร พลพิชัย และเจตนา อินยะรัตน์, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความเชื่อและพิธีกรรม เช่น ดนตรีกลอง เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ ความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำมาหากินและรับมือกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและนำผลลัพธ์เชิงบวกมาสู่ชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะดนตรีกลองมีประวัติที่หยั่งรากลึกและถือว่ามีคุณค่าและคุณค่าสูง ส่วนใหญ่จะใช้ในพิธีศพและทำหน้าที่เป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้คนทำความดีอย่างใดก็ตาม ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป การปฏิบัติของกลองก็ลดลง และมีความกังวลเกี่ยวกับมรดกและความรู้ที่สูญหายไป ขอแนะนำให้รักษาและบันทึกพิธีกรรมและความเชื่อเหล่านี้เพื่อให้แน่ใจว่าพิธีกรรมและความเชื่อเหล่านี้จะคงอยู่และให้ความรู้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไปเกี่ยวกับความสำคัญทางวัฒนธรรมของพวกเขา 1) ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม 1.1) การให้การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้เรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่เพื่อให้คนที่สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมและหาความรู้จากผู้ที่มีความรู้ 1.2) ควรให้ผู้ที่มีความรู้ในด้านพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ เข้ามาฝึกอบรมในกลุ่มโดยการหาผู้ที่มีความชำนาญในด้านพิธีกรรมและความเชื่อเช่น นายประสงค์ รัตนพันธุ์ ให้เข้ามาเป็นผู้นำในการทำพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครุหมอปี่ 2) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน 2.1) ส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ที่มีความรู้เรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ในชุมชน มาให้ความรู้แก่คนในชุมชน หรือให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม 2.2) ส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนสำหรับการถ่ายทอด และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจ 3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน 3.1) ให้หน่วยงานศูนย์วัฒนธรรมเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชน หรือนอกชุมชน เมื่อมีกิจกรรมที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องครุหมอปี่ได้ เช่น ช่วงเดือนห้าและเดือนสิบเมื่อมีพิธีกรรมก็ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีความสนใจรับรู้และมาเข้าร่วมพิธีกรรม 3.2) ดึงหน่วยงานศูนย์วัฒนธรรมให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยการทำให้เห็นความสำคัญของพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ เพื่อที่จะให้พิธีกรรมและความเชื่อในเรื่องครุหมอปี่ขยายสู่วงกว้างมากขึ้น 4) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 4.1) ควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อของครุหมอปี่ในประเด็นอื่น ๆ ให้กว้างมากยิ่งขึ้น เช่น พิธีกรรมการแก้บนให้หายเจ็บ หายไข้ (แก่หมอย) 4.2) ควรจะมีการศึกษาในเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อของครุหมอปี่ของบุคคลอื่น ๆ ในภาคใต้ ในประเด็นอื่น ๆ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาหรือการศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พิธีกรรมและความเชื่อของครูหมอปี่ กรณีศึกษา : บ้านนาโตะแถม หมู่ที่11 ตำบลหนองหงส์ อำเภอกุดรัง จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผศ.ดร.สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร อาจารย์บุญยั้ง ประทุม ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ อาจารย์ผู้ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ข้อคิด และให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล ตลอดจนแนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้องตามระเบียบวิธี จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์ไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณากรอกแบบสัมภาษณ์ ตอบแบบสัมภาษณ์และแนะนำข้อเสนอแนะอื่น ๆ จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จสุดท้ายนี้ขอขอบคุณหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตลอดมาและช่วยเหลือมาโดยตลอด รวมทั้งขอขอบคุณญาติพี่น้อง และสมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้าตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจจนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ. (2551). ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานพัฒนา. วารสารสังคมการพัฒนา, 8(5), 7-8.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2530). การเกิดความเชื่อ. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2566 จาก <https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Beliefs.htm>
- ดำรง ฐานดี. (2551). ความเชื่อ. กรุงเทพมหานคร: รามคำแหง.
- ทรงคุณ จันทจร และปิติ แสนโคตร. (2540). การรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีเหยาของชาว ผู้ไทย: ศึกษากรณีชาวผู้ไทย อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนภัทร์ ไกรเทพ และสุพจน์ยุคลธวัช. (2555). กาหลอ ดนตรีในพิธีศพ: กรณีศึกษาคณะมีนากาหลอ บ้านต้นส้มเฒ่า ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอยาย้อย จังหวัดราชบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์, 19(2), 130-144.
- ปานตา ศรีคง. (2560). พิธีกรรม และความเชื่อดนตรีกาหลอ ครูสมพงศ์ บุญมาเกิด. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหามันสิริ ฐิตธมโม. (2564). การจัดการความเชื่อที่มีผลต่อจิตใจ. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 8(6), 61-76.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วรรณกร พลพิชัย และเจตนา อินยะรัตน์. (2561). การศึกษาความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการสืบทอดครูหมอโนราและโนราโรงครู ในตำบลปริก อำเภอกุดรังใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. ใน รายการการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สุนันท์ อินทร. (2556). หลักการศึกษาทักษะความเชื่อ. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศิลปศาสตร สาขา ศิลปะการแสดง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

**ข้าวเกรียบดาโต๊ะ : แนวทางส่งเสริมการตลาด กรณีศึกษากลุ่มทำข้าวเกรียบในพื้นที่
ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี***

**FISH CRACKER OF DATO : MARKETING PROMOTION GUIDELINES A CASE STUDY
OF FISH CRACKER MAKING GROUP IN THE AREA OF BAN DATO COMMUNITY IN
LAEM PHO SUB - DISTRICT, YARING DISTRICT, PATTANI PROVINCE**

สุไฮนี สมาแอ

Suhaine Smaae

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

สุธีรา ชัยรักษา เงินถาวร

Sutira Chairuksa Ngoenthawor

เชษฐา มุหะหมัด

Chettha Muhammad

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรบุญโญ

Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย

Phrakru winaiton Suriya Suriyo

พระมหาดวงทิพย์ ปรียัตติธารี

Phramaha Duangthip Pariyattidhari

พระมหาวีระศักดิ์ อภินนทเวที

Phramaha Weerasak Abhinanadavedi

พระวุธ สุเมธ

Phra Woot Sumedho

สมบัติ อรรถพิมล

Sombut Attapimon

ทศพร คุ่มภัย

Thotsaporn Koompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการทำข้าวเกรียบ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำข้าวเกรียบ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านการตลาด ของชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน และผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 3 คน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า วิธีการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโต๊ะ

* Received 22 November 2023; Revised 21 December 2023; Accepted 25 December 2023

ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 1) ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ คือ การเตรียมปลา และวัตถุดิบอื่น ๆ 2) การผสมวัตถุดิบ ประกอบด้วย เนื้อปลาล้างเชียว แป้งมันสำปะหลัง, แป้งสาหร่าย, น้ำตาลทราย, ผงฟู, เกลือป่น, ไข่เป็ด และน้ำ ตามสัดส่วนที่วางไว้ และ 3) วิธีการตากแห้ง จะตากข้าวเกรียบบนแผงข้าวเกรียบ ปัญหาและอุปสรรคในการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ปัญหาการขาดเงินทุน เงินทุนไม่พอใช้จ่ายในการทำข้าวเกรียบ 2) ปัญหาด้านแรงงาน คนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสู้งาน ไม่มีความขยันหมั่นเพียร และ 3) ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาฝนฟ้าอากาศ ไม่สามารถตากข้าวเกรียบได้ แนวทางการส่งเสริมด้านการตลาด ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 1) การโฆษณา มีบรรจุภัณฑ์ที่เรียบง่าย 2) การขายโดยพนักงานขาย ช่วยผลักดันสินค้าในการผลิตข้าวเกรียบ 2 ช่องทาง 3) การตลาดทางตรง ช่วยส่งเสริมในด้านการตลาด 4) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน การสร้างโอกาสในการลงทุน จัดทำบัญชี รายรับ - รายจ่าย และ 5) การจัดจำหน่าย จะนำข้าวเกรียบไปส่งขายตามร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน

คำสำคัญ: ข้าวเกรียบดาโต๊ะ, แนวทางส่งเสริมการตลาด, ชุมชนบ้านดาโต๊ะ

Abstract

The objectives of this research article were to study the problems and obstacles in the production of fish crackers and to study the marketing promotion guidelines for the Ban Dato Community in Laem Pho Sub-district, Yaring District, Pattani Province. This research was conducted using in-depth interviews with ten key informants and three secondary informants. The data was analyzed with descriptive analytics. The results showed that the method for producing fish crackers of Ban Dato Community in Laem Pho Sub-district, Yaring District, Pattani Province, comprised the following steps: 1) The ingredient preparation process, which included the preparation of fish and other ingredients; 2) Ingredient mixing process, which consisted of Sardine meat, Tapioca flour, Sago flour, sugar, baking powder, salt, duck eggs and water according to the proportions set; and 3) Method of drying, which included drying the fish crackers on the cracker panels. Problems and obstacles in producing fish crackers in Ban Dato Community in Laem Pho Sub-district, Yaring District, Pattani Province found the following obstacles: 1) Lack of funds to spend in producing fish crackers; 2) Labor problems, most people lacked their will to work and diligence; and 3) Environmental issues, which included weather problem that led to not being able to dry the fish crackers. Marketing promotion guidelines for Ban Dato Community in Laem Pho Sub-district, Yaring District, Pattani Province found the following approaches: 1) Advertising had simple packaging; 2) Selling by salesperson helped push the production of fish crackers in two channels; 3) Direct marketing helped promote the marketing; 4) Capital management consisted of creating investment opportunities and accounting for managing incomes and expenses, and 5) Distribution would have brought the fish crackers to be sold at community shops and community flea markets.

Keywords: Fish Cracker of Dato, Marketing Promotion Guidelines, Ban Dato Community

บทนำ

ข้าวเกรียบ (Fishcracker) จัดเป็นอาหารขบเคี้ยว (Snack Food) ประเภทหนึ่งที่มีนิยมนบริโภคกันอย่างแพร่หลายในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทย เพราะข้าวเกรียบเป็นอาหารที่บริโภคได้ทุกเพศทุกวัย ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ในประเทศมาเลเซีย เรียกว่า Keropok ประเทศอินโดนีเซีย เรียกว่า Krapuk หรือคนท้องถิ่นเรียกว่า กือโปะ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี (สยมพร รัตนพันธ์ และเชาว์ อินทร์ประสิทธิ์, 2561) ปัจจุบันมีการพัฒนาข้าวเกรียบจากผักและผลไม้ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เช่น ข้าวเกรียบแตงโม ข้าวเกรียบแก้วมังกร ข้าวเกรียบคะน้า ข้าวเกรียบมะละกอ ข้าวเกรียบผักทอง ข้าวเกรียบมะม่วง เป็นต้น

ข้าวเกรียบเป็นผลิตภัณฑ์ที่นิยมนรับประทานเป็นอาหารว่าง หรือใช้เป็นกับแกล้ม รวมทั้งเป็นอาหารเรียกน้ำย่อยในงานเลี้ยงบนโต๊ะจีน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากแป้งผสมวัตถุดิบ ที่ให้กลิ่น สีและอื่น ๆ เรียกชื่อต่างกันไปตามชนิดของวัตถุดิบที่ให้สี หรือตามกลิ่นนั้น (โสภา ธนาเขต, 2560) โดยมีวิธีการผลิตข้าวเกรียบลำดับแรก คือ การคัดเลือกวัตถุดิบในการทำข้าวเกรียบ และเป็นขั้นตอนการผสมวัตถุดิบ คือ แป้งมันสำปะหลัง 35%, แป้งสาคู 5%, ปลา 50%, ไข่เป็ด 2%, น้ำตาลทราย 30% และเกลือ 5% จากนั้นเอาวัตถุดิบปลาที่ล้างสะอาดแล้วมาใส่เครื่องบด พร้อมเครื่องปรุงและแป้งมันบดละเอียด แล้วเอามาปั้นเป็นก้อนยาว ๆ ต้มประมาณ 2 เซนติเมตร นวดผสมให้เป็นเนื้อเดียวกันจนขึ้นรูป นำไปนึ่งให้สุก แช่เย็นหั่นเป็นชิ้นบาง ๆ จากนั้นจึงนำไปตากแดดหรืออบแห้ง จนได้แผ่นข้าวเกรียบแห้งแล้วจึงนำมาบรรจุพร้อมจำหน่าย ก่อนการบริโภคจะต้องนำไปทอดในน้ำมันร้อน จนสุก ซึ่งในด้านคุณค่าทางโภชนาการของข้าวเกรียบยังขาดสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายบางชนิด ในประเทศไทยข้าวเกรียบที่วางจำหน่ายตามท้องตลาดมีทั้งสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป มีการส่งออกและมีมูลค่าทางการตลาดประมาณ 200 ล้านบาทต่อปี ตลาดต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฮองกง บังกลาเทศ อังกฤษ อินเดีย และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (สุทธิทัตติ นามแฝง, 2553) ข้าวเกรียบมีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต และวิตามิน และส่วนผสมของข้าวเกรียบ เช่น เนื้อปลา ปลาเป็นสัตว์ที่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูง และเป็นหนึ่งในอาหารทะเลยอดนิยม เนื่องจากมีโปรตีนที่ดีและอุดมไปด้วยไขมัน ประกอบกับในปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพในทิศทางของการใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันของคนมีแนวโน้มสูงขึ้น ความต้องการบริโภคสมุนไพรทั้งที่เป็นสมุนไพรสด และทั้งที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อทำให้คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น ผักและสมุนไพรเหล่านี้ ช่วยบำบัดอาการของโรค รักษาโรค และการป้องกันโรคได้ การนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ยังมีจำกัด การแปรรูปสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและอาหารว่างให้มีความหลากหลายมากขึ้น จึงมีความจำเป็นเพื่อเป็นการขยายการแปรรูปของผลิตภัณฑ์อาหารจากสมุนไพร ส่งเสริมการใช้พืชผักและสมุนไพรพื้นบ้านที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นนำมาใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์อาหารและอาหารว่าง (วิภาดา มุรินทร์พนาศ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันมีการผลิตข้าวเกรียบ จะมีเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น แต่ผู้ประกอบการผลิตพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานียังประสบปัญหาอยู่ กล่าวคือ ปัญหาการขาดเงินทุนในการดำเนินงาน และขาดความรู้ความเข้าใจ (จิตติโส แก้วบุญเรือง, 2546) ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาและสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ประกอบการผลิตข้าวเกรียบทั้งสิ้น แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาลำบากนี้ได้โดยการหาสมาชิกในกลุ่มเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง เน้นการมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการสร้างงาน สร้างอาชีพ แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น (สมาน ยูซง, 2556)

กลุ่มข้าวเกรียบในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง โดยมีการผลิตสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ข้าวเกรียบแห้ง หัวข้าวเกรียบ เป็นต้น เป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่เพื่อสืบทอดความรู้ในการผสมผสาน ได้อาชีพ ได้สืบทอดภูมิปัญญานี้ส่งผ่านมาแล้วรุ่นต่อรุ่น จนถึงลูกหลานยุคปัจจุบัน และจากการที่คน ในชุมชนบ้านดาโต๊ะ มีพื้นที่ติดชายทะเล จึงได้นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการนำปลา ที่เหลือจากการบริโภคและจำหน่าย ซึ่งเป็นปลาตัวเล็ก ๆ มาประยุกต์ให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตในท้องทะเล และยังเป็นการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมในการเพิ่มมูลค่าอนุรักษ์สืบทอดต่อ ๆ กันไป (สุภาพณี จตุรภูษารณ, 2547) จึงทำให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการผลิตข้าวเกรียบของกลุ่มชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อจำหน่ายตามท้องตลาด และส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้และเลี้ยงครอบครัวของตนเองได้ โดยการพึ่งพาตนเองและการให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง การทำข้าวเกรียบของชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำข้าวเกรียบ เนื่องจากข้าวเกรียบนับว่าเป็นสิ่งสำคัญควรแก่การสนับสนุนและอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำข้าวเกรียบ ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ในการทำข้าวเกรียบ และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการตลาดให้กับคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านการตลาด ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ข้าวเกรียบดาโต๊ะ : แนวทางส่งเสริมการตลาด กรณีศึกษาการทำข้าวเกรียบในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนทำข้าวเกรียบ จำนวน 150 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 คน (มะรอมิ สามี, 2563)

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ชาวบ้านที่ทำข้าวเกรียบในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ จำนวน 10 คน เนื่องจากมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการทำข้าวเกรียบมานานนับ 10 ปี และสามารถสืบทอดการทำข้าวเกรียบให้กับคนอื่น หรือรุ่นลูกได้ สามารถเป็นผู้นำให้กับผู้อื่นและพึ่งพาตนเองได้

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมการทำข้าวเกรียบ ในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ จำนวน 3 คน ได้แก่ กลุ่มผู้จำหน่าย จำนวน 3 คน เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำสินค้าไปจำหน่าย และการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในกิจวัตรประจำวัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัย พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอก ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

2.3 สมุดบันทึก เป็นการจดบันทึกในที่สัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อง่ายต่อการสัมภาษณ์ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประสานงานติดต่อกับบุคคลเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์และนัดวัน เวลา สถานที่ที่จะสัมภาษณ์ ในวันที่บุคคลเป้าหมายสะดวกและต้องการ

3.2 สร้างความคุ้นเคย สร้างความสัมพันธ์ โดยการแนะนำตัวผ่านสื่อโซเชียล หรือการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ให้กับบุคคลเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ การทำงาน การเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม

3.3 ลงพื้นที่ในชุมชนที่จะศึกษา และเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกแต่ละประเด็นกับกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ พร้อมจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ

3.4 รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผลประเด็นต่าง ๆ หากขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดส่วนหนึ่ง ของบุคคลเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ ก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่ได้มา และนำข้อมูลที่เป็นจริงมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโตะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

1.1 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ พบว่า เป็นขั้นตอนที่มีความละเอียดอ่อน ต้องสะอาด และได้รับมาตรฐาน เตรียมปลาทุบแช่, แป้งมันสำปะหลัง, แป้งสาคุ, เกลือ, น้ำตาลทราย, ไข่เป็ด และผงฟู เตรียมวัตถุดิบ ให้พร้อมและทำความสะอาดปลาให้เรียบร้อย เพื่อให้วัตถุดิบออกมามีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การเตรียมวัตถุดิบที่สำคัญ คือ เตรียมปลาที่สดและใหม่ ทำความสะอาดปลาให้เรียบร้อย ตัดหัวปลาทิ้ง เอาเฉพาะเนื้อปลา ต้มและบดให้ละเอียดก่อนที่จะผสมกับส่วนผสมชนิดอื่น ๆ แป้งมันสำปะหลังก็มีความสำคัญ เช่นเดียวกันกับปลา และวัตถุดิบต่าง ๆ ในการทำข้าวเกรียบก็เป็นสิ่งสำคัญ

1.2 การผสมวัตถุดิบ พบว่า การผสมวัตถุดิบแต่ละอย่างมีความสำคัญกับการทำข้าวเกรียบเป็นอย่างมาก แต่ละวัตถุดิบล้วนมีความสำคัญในการทำข้าวเกรียบ อันดับแรก ได้แก่ แป้งมันสำปะหลัง 40%, แป้งสาคุ 15%, น้ำตาลทราย 35%, ผงฟู 5%, เกลือปน 2%, ไข่เป็ด 2% และน้ำ 1% คลุกเคล้าให้เข้ากันแล้วค่อย ๆ เติมน้ำเดือด นวดไปเรื่อย ๆ จนเข้ากันและปั้นเป็นรูปวงกลมได้ และจะหันเป็นชิ้นบาง ๆ แล้วตากแดดหรืออบแห้ง เพื่อให้ข้าวเกรียบแห้งสนิท เมื่อนำไปทอดจะกรอบ ได้รสชาติที่อร่อยและถูกหลักอนามัย

1.3 วิธีการตากแห้ง พบว่า ก่อนจะตากข้าวเกรียบต้องดูสภาพอากาศด้วย ถ้าอากาศดีสามารถตากข้าวเกรียบได้ แต่ถ้ามีฝน เราก็ไม่ควรตาก เพราะจะทำให้ข้าวเกรียบเสียหายและซำรุดได้ การตากข้าวเกรียบของชาวบ้านในชุมชนบ้านดาโตะ จะตากข้าวเกรียบโดยใช้วิธีแบบธรรมชาติ จะใช้เวลาในการตากข้าวเกรียบ 1 วัน เพื่อให้ข้าวเกรียบแห้งสนิท และไม่ขึ้นรา ข้าวเกรียบจะนำรับประทานมากยิ่งขึ้น และพอเวลาทอดจะกรอบและจะมีรสชาติที่อร่อยและกลมกล่อม แต่ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ

อากาศไม่อำนวย เกิดฝนตกจะทำการตากข้าวเกรียบเป็นเวลา 2 วัน หรือจะทำการอบแห้ง ก็ต้องใช้เวลา 1 - 2 วัน ในการตากข้าวเกรียบ และจะทำการบรรจุส่งออกตามร้านค้าทั่วไปหรือร้านค้าชุมชน ข้าวเกรียบที่นี้เก็บได้นานถึง 5 เดือน เพราะวิธีการทำการตากแห้งใช้ความพิถีพิถันมาก ๆ สำหรับการตากข้าวเกรียบถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ช่วยในเรื่องของการป้องกันและได้รับความชื้นในข้าวเกรียบอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 แสดงการเตรียมปลา

ภาพที่ 2 แสดงการนำข้าวเกรียบ
ไปนึ่งหรือต้มประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง

ภาพที่ 3 แสดงวิธีการตากข้าว
เกรียบ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

2.1 ปัญหาการขาดเงินทุน พบว่า ประสบปัญหาด้านเงินทุน เงินทุนไม่พอใช้เงินต้องใช้เป็นจำนวนมากในการผลิตข้าวเกรียบ เพราะราคาวัตถุดิบมีราคาที่สูง และปลาช่วงเดือน กันยายน - ตุลาคม ปลาค่อนข้างแพง เพราะไม่ค่อยมีปลา ทำให้ขาดตลาดและใช้เงินทุนมากในการทำข้าวเกรียบในแต่ละครั้ง และต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำมาก ได้แก่ ปลา น้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง แป้งสาคู และวัตถุดิบอื่น ๆ เลยต้องลงทุนมาก แต่ได้ปริมาณข้าวเกรียบเหมือนเดิม และราคาเดิม ถึงแม้ว่าราคาของจะแพง แต่ก็ขายข้าวเกรียบในราคาเดิม

2.2 ปัญหาด้านแรงงาน พบว่า คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสู้งาน ไม่ทนในการทำงานมากนัก เพราะการผลิตข้าวเกรียบมีขั้นตอนที่ละเอียดอ่อน ต้องมีความพิถีพิถันเลยทำให้คนทำงานไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการทำงานและตัวสินค้าเองก็เช่นเดียวกัน แต่บางทีก็ไม่มีปัญหาในการเลือกคนงาน เพราะส่วนใหญ่เฉพาะญาติ ๆ หรือคนรู้จักมาร่วมทำงานด้วย เลือกเฉพาะคนในครอบครัวและบุคคลที่ไว้ใจได้ในการผลิตให้ เพราะสามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่องและถ้าเกิดว่าข้าวเกรียบมีปัญหาได้พูดคุย หรือหาคำปรึกษากันได้

2.3 ปัญหาด้านสภาพอากาศ พบว่า ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ สำหรับปัญหาที่ประสบ คือ ปัญหาฝนฟ้าอากาศ ไม่สามารถตากข้าวเกรียบได้ ข้าวเกรียบไม่แห้ง ขึ้นรา เพราะเกิดจากการที่ฝนตกในเวลา ที่ตากข้าวเกรียบ ถ้าฝนตกเป็นเวลานานติดต่อกัน 2 วัน ทำให้ข้าวเกรียบขึ้นรา ไม่สามารถจำหน่ายได้ ขาดทุน และเสียเวลาในการทำข้าวเกรียบ จะไม่สามารถส่งออกได้ เพราะทำให้ข้าวเกรียบไม่ได้รับมาตรฐานในการผลิต ข้าวเกรียบให้กับลูกค้าหรือตัวแทนไปจำหน่าย

3. แนวทางการส่งเสริมด้านการตลาด ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

3.1 การโฆษณา พบว่า การโฆษณาให้กับลูกค้าที่สนใจโดยเฉพาะ โดยจะต้องเรียกร้องความสนใจให้กับผู้ซื้อ ต้องโฆษณาสินค้า มีบรรจุภัณฑ์ที่เรียบง่าย ตามความต้องการของลูกค้า เพื่อความประทับใจของลูกค้า และเพื่อดึงดูดให้ลูกค้าซื้อสินค้าของเราไปบริโภคสินค้าของเราให้ลูกค้าซื้อ และต้องทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย จะต้องเร่งเร้าความต้องการ ของผู้ซื้อให้ได้ว่าต้องการซื้อ ต้องการอะไร และสนใจในเรื่องใดเป็นลำดับแรก อันดับแรก คือ การทำบรรจุภัณฑ์ในการใส่ข้าวเกรียบที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกประทับใจ หรือ

ทำบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัย ดึงดูดให้ลูกค้าซื้อสินค้าของเรา เช่น เขียนส่วนผสม ผู้ผลิต ให้ลูกค้ามีความสนใจและดึงดูดให้ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าของเรา ในการส่งออกข้าวเกรียบ จะเป็นการขายหน้าร้าน หรือส่งออกไปยังร้านค้าประจำหมู่บ้าน ร้านสะดวกซื้อ หรือส่งออกให้ ตัวแทนรายย่อย ในพื้นที่ใกล้เคียง ได้ราคาส่งในการขายข้าวเกรียบให้กับตัวแทน โดยจะส่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสงขลา จังหวัดยะลา และจังหวัดกรุงเทพมหานคร หรือจะขายตามตลาดนัดของชุมชน ตลาดนัดยามู และตลาดนัดตะโละสะมิแล ตลาดนัดบุตี และตลาดนัดดาโต๊ะ ในจังหวัดปัตตานี

3.2 การขายโดยพนักงานขาย พบว่า ช่วยให้การบริการมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีตัวแทนกลุ่มย่อยในการส่งออกสินค้า เพื่อลูกค้าจะได้ประทับใจในสินค้าของเรา แต่ก็มีแค่การบริการ เราบริการลูกค้าให้ลูกค้าประทับใจ ใช้คำสุภาพในการพูดกับลูกค้า ไม่ไว้วางใจลูกค้าเมื่อลูกค้าถามก็ใช้สีหน้าที่รู้สึกมีความสุข ไม่ดุ ไม่ทำหน้าโกรธใส่ และช่วยในเรื่องของการบริการต่าง ๆ ส่งผลให้มีความเป็นระบบเรียบร้อย และได้รับมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ช่วยในเรื่องของการจำหน่าย ลดแรง กำลัง และส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เพราะช่วยส่งเสริมการขาย การบริการเป็นมิตรกับลูกค้า ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทั้งลูกค้าและแม่ค้าขายข้าวเกรียบ มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และได้รับประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3.3 การตลาดทางตรง พบว่า การตลาดทางตรง จะไม่มีการใช้สื่อออนไลน์ในการส่งออกสินค้า ในการผลิตข้าวเกรียบ ส่วนมากจะขายเฉพาะให้กับลูกค้าที่สนใจ และลูกค้าที่อยู่ใกล้เคียง สามารถมาซื้อเองที่บ้านหรือหน้าร้าน ส่วนใหญ่จะส่งออกให้กับตัวแทนที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ปากน้ำจังหวัดปัตตานี และมีการโทรคุยสั่งสินค้า หรือส่งออกไปยังลูกค้าที่เป็นลูกค้าเก่าหรือลูกค้าใหม่ ส่งออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี เพื่อส่งให้ลูกค้าที่รับข้าวเกรียบจำนวนมากไปขายต่อ แต่ก็มีบ้าง บางคนจะขายข้าวเกรียบผ่านโซเชียล เพื่อเพิ่มทาง โลก เฟสบุ๊ค และอินสตาแกรม การตลาดทางตรง ทำให้เห็นสินค้าจริงและมีมาตรฐาน มีปริมาณที่คุ้มกับราคา มีรสชาติที่อร่อย และช่วยส่งเสริมในด้านการตลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในตัวสินค้าหรือทำให้มีความพอใจในการผลิตข้าวเกรียบในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง และสามารถทำให้ลูกค้าชิมรสชาติข้าวเกรียบได้ จะขายในราคา 50 บาท เห็นส่วนผสม และบรรจุภัณฑ์อย่างชัดเจน และยังช่วยในเรื่องของความเหนื่อย ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพ มีระบบ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน พบว่า การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน คือ การทำข้าวเกรียบในการลงทุนต้องใช้เงินจำนวนมากในแต่ละครั้ง ต้องใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ และได้รับมาตรฐาน มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวเกรียบ และใช้เงินให้เพียงพอในการผลิตในแต่ละครั้ง ใช้อย่างประหยัด ใช้จ่ายในแต่ละวันในการซื้อวัตถุดิบให้เพียงพอและเหมาะสมในการผลิตข้าวเกรียบ วิเคราะห์และไต่ตรองในแต่ละขั้นตอนให้ถูกต้อง และตรวจสอบให้ละเอียด เพื่อความถูกต้อง และตรวจสอบกำไรในแต่ละวันให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการใช้จ่ายซื้อของในวันถัดไป เพื่อความสะดวกสบายในการทำงานในแต่ละวันอีกด้วย เพื่อส่งเสริมในการผลิตข้าวเกรียบ เช่น ค่าอุปกรณ์ ค่าวัตถุดิบ หรือแม้แต่ตอนนำสินค้าไปขาย หรือแม้แต่ขั้นตอนการทำที่สามารถหาเองในชุมชนได้ เช่น ไม้ เอาไว้ก่อไฟ เป็นวิธีที่สำคัญในการทำข้าวเกรียบ เพื่อเป็นการบริหารเงินทุนให้เหมาะสม และนำวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเหมาะสมที่สุด เพื่อลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ในการผลิตข้าวเกรียบในแต่ละครั้ง

3.5 การจัดจำหน่าย พบว่า เมื่อผลิตข้าวเกรียบเสร็จเรียบร้อยแล้วและบรรจุข้าวเกรียบเรียบร้อยแล้ว ก็นำข้าวเกรียบไปส่งขายตามร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน ได้แก่ ตลาดนัดดาโต๊ะ ตลาดนัดบุตี ตลาดนัดตะโละสะมิแลหรือส่งต่อให้กับตัวแทน ทั้งพื้นที่ใกล้เคียง และตัวแทนรายย่อย รายใหญ่ ส่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดสงขลา จังหวัดยะลา จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสกลนคร

และจังหวัดบุรีรัมย์ หรือส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย แต่ไม่ได้ส่งออก เนื่องด้วยสถานการณ์ไม่อำนวย แต่ก็ยังสามารถส่งไปให้จังหวัดต่าง ๆ ได้ หรือส่งไปยังตัวแทนเพื่อนำข้าวเกรียบไปขายต่อให้กับลูกค้าที่สนใจ

อภิปรายผล

1. วิธีการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโตะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า 1.1) ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ พบว่า เตรียมวัตถุดิบต่าง ๆ ได้แก่ ปลาทุ, แป้งมันสำปะหลัง, แป้งสาคุ, เกลือ, น้ำตาลทราย, ไข่เป็ด และผงฟู เตรียมวัตถุดิบให้พร้อม และล้างทำความสะอาดให้เรียบร้อยเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 1.2) การผสมวัตถุดิบ พบว่า เป็นการผสมวัตถุดิบในการทำข้าวเกรียบ โดยจะผสมแต่ละอย่าง ได้แก่ แป้งมันสำปะหลัง, แป้งสาคุ, ผงฟู, น้ำตาลทราย, เกลือ, ไข่เป็ด และตามด้วยน้ำ คลุกเคล้าให้เข้ากัน ให้เป็นก้อนเดียวกัน และตามด้วยปลา เพื่อให้ได้รสชาติที่อร่อย และมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวเกรียบ และ 1.3) วิธีการตากแห้ง พบว่า จะตากข้าวเกรียบโดยใช้วิธีแบบธรรมชาติ จะใช้เวลาในการตากข้าวเกรียบ 1 วัน เพื่อให้ข้าวเกรียบแห้งสนิท และไม่ขึ้นรา แต่ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ คืออากาศไม่อำนวย เกิดฝนตกจะทำการตากข้าวเกรียบเป็นเวลา 2 วัน หรือจะทำการอบแห้ง ก็ต้องใช้เวลา 1 - 2 วัน ในการตากข้าวเกรียบ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการทำข้าวเกรียบ ชุมชนบ้านดาโตะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า 2.1) ปัญหาด้านเงินทุน พบว่า ปัญหาด้านเงินทุน เป็นปัญหาในการดำเนินงานในการทำข้าวเกรียบ และขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบการทำงาน และสร้างความเดือดร้อนในการผลิตและสมาชิกในครอบครัว ครว้เรือน และชุมชน 2.2) ปัญหาด้านแรงงาน พบว่า ปัญหาในการเลือกงานมี 2.2.1) แรงงานทำงานไม่เต็มที่ในค่าจ้างที่ได้รับ 2.2.2) แรงงานไม่สู้ ไม่ทนในการทำงาน และ 2.2.3) การผลิตข้าวเกรียบมีขั้นตอนที่ละเอียด เลยทำให้คนทำงานไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในสินค้าแต่บางทีก็ไม่มีปัญหาในการเลือกคนงาน เพราะส่วนใหญ่เอาเฉพาะญาติ ๆ หรือคนรู้จักมาร่วมทำงานด้วย จะเลือกเฉพาะคนในครอบครัว และบุคคลที่ไว้ใจได้ และ 2.3) ปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ สำหรับปัญหาที่ประสบคือ ปัญหาฝนฟ้าอากาศ ไม่สามารถตากข้าวเกรียบได้ และเป็นวิธีการที่สำคัญอีกอย่างในการผลิตข้าวเกรียบเป็นขั้นตอนที่พิถีพิถัน ต้องคอยเฝ้าตลอดเวลา และเกิดน้ำเสียจากข้าวเกรียบ ทั้งน้ำเสียจากข้าวเกรียบลงสู่ทะเล (อรอนงค์ เดชโยธิน และคณะ, 2560)

3. แนวทางการส่งเสริมด้านการตลาด ชุมชนบ้านดาโตะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า 3.1) การโฆษณา พบว่า การโฆษณาให้กับลูกค้าที่สนใจโดยเฉพาะ โดยจะต้องเรียกร้องความสนใจให้กับผู้ซื้อ ต้องโฆษณาสินค้า มีบรรจุกฎที่เรียบง่าย ตามความต้องการของลูกค้า เพื่อความประทับใจของลูกค้า (นิธิดา พระยาผล และลำปาง แม่นมาตย์, 2558) การส่งออกข้าวเกรียบ จะเป็นการขายหน้าร้าน หรือส่งออกไปยังร้านค้าประจำหมู่บ้าน ร้านสะดวกซื้อ หรือส่งออกให้ตัวแทนรายย่อยในพื้นที่ใกล้เคียง ได้ราคาส่งในการขายข้าวเกรียบให้กับตัวแทน โดยจะส่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร และ จังหวัดบุรีรัมย์ 3.2) การขายโดยพนักงานขาย พบว่า ช่วยให้ลูกค้ามีความประทับใจ ดึงดูดลูกค้า ให้กลับมาซื้อซ้ำ และมีการบริการลูกค้าที่ดี เพื่อลูกค้าจะได้ประทับใจในสินค้าของเรา แต่ก็มีแค่การบริการ เราบริการลูกค้าให้ลูกค้าประทับใจ ใช้คำสุภาพในการพูดกับลูกค้า ไม่โอ้อวดลูกค้าเมื่อลูกค้าถามก็ใช้สีหน้าที่รู้สึกมีความสุข (คมคาย แสงทองคำ และคณะ, 2558) ทำให้สินค้ามีความเป็นระบบเรียบร้อยรอบคอบ ไม่ยุ่งยาก ในการผลิตข้าวเกรียบ และได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้รับประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานในการผลิตข้าวเกรียบ 3.3) การตลาดทางตรง พบว่า ไม่มีการใช้สื่อออนไลน์ในการส่งออกสินค้า ส่วนใหญ่จะส่งออกให้กับตัวแทนที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ปากน้ำจังหวัดปัตตานี และมีการโทรคุยส่งสินค้าให้เห็นสินค้าจริง และมีมาตรฐานมีปริมาณที่คุ้มค่า

มีรสชาติที่อร่อย และช่วยส่งเสริมในด้านการตลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในตัวสินค้า 3.4) การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน พบว่า การผลิตข้าวเกรียบ วิเคราะห์และไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอนให้ถูกต้องและตรวจสอบให้ละเอียด เพื่อความถูกต้องและตรวจสอบกำไรในแต่ละวัน และลงทุนไปเท่าไรให้กลับคืนเงินทุน (ปริยานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2558) ทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายในแต่ละวัน เพื่อตรวจสอบวัตถุดิบ เพื่อความสะดวกในการจับจ่ายซื้อของในวันถัดไปและความสะดวกสบายในการทำงานในแต่ละวันอีกด้วย เพื่อส่งเสริมในการผลิตข้าวเกรียบ และ 3.5) การจัดจำหน่าย พบว่า สินค้าต้องมีคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามก่อนที่จะนำข้าวเกรียบไปส่งขายตามร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน ได้แก่ ตลาดนัดดาโต๊ะ ตลาดนัดตะโละสะมิแล และตลาดนัดบูดี หรือส่งต่อไปยังตัวแทน ทั้งพื้นที่ใกล้เคียง และตัวแทนรายย่อย รายใหญ่ ส่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสกลนคร และจังหวัดบุรีรัมย์

องค์ความรู้ใหม่

ข้าวเกรียบเป็นอาหารว่างที่ได้รับความนิยมในทุกพื้นที่ของไทย มีลักษณะเป็นแผ่นบางกรอบสีเหลืองทอง ทำจากแป้งข้าวเหนียวผสมกับเครื่องเทศต่าง ๆ เช่น ขมิ้น กระเทียม พริกไทย และเกลือ ขั้นตอนการทำเริ่มจากการแช่ข้าวเหนียวค้ำคืน แล้วนำไปโม่หรือตำให้ละเอียด ผสมเครื่องเทศและน้ำเปล่าลงไปนวดจนได้แป้งเหนียว นำแป้งมาปั้นเป็นก้อนกลม ๆ แล้วแผ่ให้เป็นแผ่นบาง ๆ จากนั้นนำแผ่นแป้งไปตากแดดจนแห้งสนิท แล้วนำมาทอดในน้ำมันร้อนจนเหลืองกรอบ ข้าวเกรียบมีรสชาติเค็ม ๆ เผ็ด ๆ หอมเครื่องเทศ การทำข้าวเกรียบในชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี นั้นมีกระบวนการ วิธีการที่แตกต่างจากการทำข้าวเกรียบโดยทั่วไป ทั้งนี้ ยังเป็นนวัตกรรมในการส่งต่อ เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ในการทำข้าวเกรียบ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ในการทำข้าวเกรียบดาโต๊ะ
ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การทำข้าวเกรียบในชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จะต้องเตรียมวัตถุดิบ ได้แก่ ปลาทุ แ่งมันสำปะหลัง แป้งสาคุ เกลือ น้ำตาล ไข่เป็ด และผงฟู ผสมส่วนผสมเข้าด้วยกัน ปั่น

เป็นวงกลม แล้วตากแดด 1 - 2 วัน จนแห้งสนิท การขาดเงินทุนและปัญหาแรงงานเป็นอุปสรรคในกระบวนการผลิต ในขณะที่สภาพอากาศอาจส่งผลต่อการอบแห้งข้าวเกรียบได้ การส่งเสริมการตลาดสามารถทำได้โดยการโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย การตลาดทางตรง และการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ข้าวเกรียบสามารถจำหน่ายให้กับร้านค้าชุมชน ตลาด และตัวแทนในจังหวัดต่าง ๆ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สามารถส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาการทำข้าวเกรียบอย่างกว้างขวาง 2) สถาบันพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สามารถส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องการตลาด เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพในด้านการกระจายสินค้าออกนอกชุมชน 3) หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ หรือสืบทอดกับคนที่สนใจได้ และ 4) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 4.1) ควรศึกษาเรื่องกระบวนการผลิตข้าวเกรียบอบสมุนไพร ในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 4.2) ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 4.3) ควรศึกษาเรื่อง การใช้สื่อออนไลน์ในการส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และ 4.4) ควรศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

- คมคาย แสงทองคำ และคณะ. (2558). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยในจังหวัดลำปาง. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 62-69.
- จิตติโส แก้วบุญเรือง. (2546). การดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดลำปาง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิธิดา พระยาลอ และลำปาง แม่นมัตย์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์อาหารในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคที่ผลิตในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1), 38-51.
- ปริญญช กิจรุ่งโรจน์เจริญ. (2558). การบริหารเงินทุนหมุนเวียน. วารสารสารสนเทศ, 14(2), 7-19.
- มะรอมิ สามี. (9 ตุลาคม 2563). ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. (สุโสนี สมาแอ, ผู้สัมภาษณ์)
- วิภาดา มุรินทร์พนมาศ. (2561). หลักการแปรรูปและถนอมอาหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.
- สมาน ยูซง. (2556). แนวปฏิบัติในการส่งเสริมอาชีพชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเก่า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. วารสารวิชาการ อัล - อิกมะฮ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 3(5), 51-60.
- สยมพร รัตนพันธ์ และเชาว์ อินทร์ประสิทธิ์. (2561). ผลของเวลาในการนึ่งต่อคุณภาพของข้าวเกรียบจากแป้งมัน ลำปะหูล. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 26(3), 532-543.
- สุทธิทัต นามแฝง. (2553). “อภิวัดน์ วังวิวัฒน์” เจ้าของข้าวเกรียบมโนราห์ 2. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 จาก <https://thaiwhoiswho.blogspot.com/2011/10/2.html>.
- สุพาณี จตุรภูษารณ. (2547). การใช้เศษเหลือจากกุ้งเพื่อเสริมแคลเซียมในข้าวเกรียบ. ใน วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสภา ธนาเขต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปรุงรสเสริมรสจากใบขมิ้น. ใน วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อรอนงค์ เดชโยธิน และคณะ. (2560). การพัฒนาการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแบบโครงการที่เน้นการคิดแก้ปัญหา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(2), 305-317.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์

วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอ องค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึง สหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภท บทความวิจัย และ บทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็น ความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร สังคมพัฒนาศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับองค์ความรู้สาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษารวมถึงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วน และเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 - 350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) **สรุป (Conclusion)/ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 8) **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement)** (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)
- 9) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)**
- 2) **บทนำ (Introduction)**
- 3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) **สรุป (Conclusion)**
- 5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. รูปแบบการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าใน การตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียน และปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง เช่น ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนที่เกิดจาก สำนึก ของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเอง ตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอน มีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดปฏิบัติการเกิด การยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ประเทศชาติมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเสื่อมในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชากรมีค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

ในกรณีที่ต้องการอ้างคำกล่าว หรือต้องการยกผลการวิจัยของนักวิจัยมายืนยัน มีรูปแบบการอ้างอิงดังนี้ คือ หลังชื่อผู้เขียน ครั้งแรก ยังไม่ต้องใส่ปี พ.ศ. แต่ให้ใส่หลังจากเนื้อความจบแล้วแทน ตัวอย่างเช่น

ดังผลการวิจัย ณัฐธิดา สกสส พบว่า การเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม จำนวน 99,112 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นักเรียนที่เตี้ยและผอม จะมีสติปัญญาด้อย เรียนรู้ช้า ภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ติดเชื้อง่าย นักเรียนที่มีภาวะอ้วน เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (ณัฐธิดา สกสส, 2559)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงชื่อครั้งแรกจะยังไม่ระบุ ปี พ.ศ. ตามหลังแต่จะมารระบุ (ชื่อ-นามสกุล, ปี พ.ศ.) หลังจากเนื้อความจบแล้ว

การกรอกข้อมูลอ้างอิงระบบนาม - ปีจะต้องดำเนินการกรอกในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2013 ขึ้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอนัตตลักษณะสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยมีใจความสำคัญของพระสูตรว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตาภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้ รูป เวทนา สัญญา สังขารวิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลพึงได้ ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นนัตตา ฉะนั้น จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลย่อมไม่ได้
ในรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราจงเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่าง
นั้น" (วิ.ม.(ไทย) 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่
พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียน
ทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้น
ประสิทธิ์กุล, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้ว
ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค
(,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตาม
ด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูพรหมเชตคณารักษ์, 2564), หรือ (กระทรวงการ
อุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564), หรือ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

7) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาไทยให้ใช้ ก ข
ค ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ก), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ข), (พระครูวินัยธร
สุริยา สุริโย, 2564ค)

8) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้
ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด หรือให้ใช้นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักของวงการวิชาการทั่วไปมาก
ที่สุด ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า “การอ้างอิงซ้อน” การอ้างอิงซ้อนสามารถอ้างอิงซ้อนได้ไม่เกิน 3 รายการ เช่น การศึกษา คือ
ความเจริญงอกงาม คนที่ได้รับการศึกษาจะทำให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม
สติปัญญา และความเจริญงอกงามนั้นต้องเป็นไปในทางที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Dewey, J. 1965); (พุทธ
ทาสภิกขุ, 2549); (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) เป็นต้น

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่
พิมพ์ เช่น (Dewey, J., 1965)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&
คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Vogler, R. &
Huber, B., 2008)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วย
เครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keller, K. L. et al., 2008)

4) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ A
B C ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (Khongkhawai, S., 2021A), (Khongkhawai, S., 2021B), (Khongkhawai, S., 2021C),

5) กรณีการอ้างอิงซ้อน ให้ใช้หลักการเดียวกันกับภาษาไทย

4.2 การอ้างอิงเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (หัวข้อเอกสารอ้างอิง)

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าอ้างอิง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/(หน้า). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ฐ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ฐ นคร ใน บทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92 - 115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติวิธสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

วชิรवारณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id

Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). // ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ / ตอนที่ / หน้า / (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.
- พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจาก สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เสกสรร กิติวิธสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.
- วชิรवारณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระณัฐพงษ์ สิริสุนโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).
- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. Remedial and Special Education, 22(4), 233-244.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers

Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมพัฒนศาสตร์ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร สังคมพัฒนศาสตร์

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2013 หรือมากกว่า ความยาวของบทความต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัยบทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมพัฒนศาสตร์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt).....ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์
นั้นๆ ได้ใจความ.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความจำเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา
(พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล)

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. _____ (16 pt)

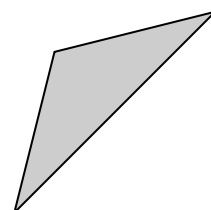
2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....ระบอบรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

.....กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt)นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

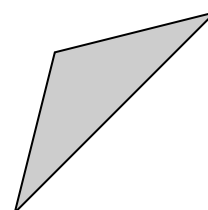
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สั้นกระชับออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

Keywords: 3 - 5 words

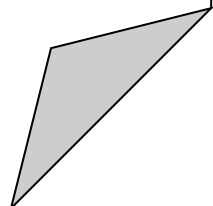

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

